

Riksdagens protokoll 2002/03:45

Torsdagen den 23 januari

Kl. 12.00 – 13.31
14.00 – 15.00

---

1 § Val till Nämnden för lön till riksrevisorerna

Från konstitutionsutskottet hade inkommit följande skrivelse:

Till riksdagen

Riksdagen har den 4 december beslutat om inrättande av Nämnden för lön till riksrevisorerna (bet. 2002/03:KU12, rskr. 2002/03:22–23). Nämnden skall bestå av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum.

Val av ledamöter i Nämnden för lön till riksrevisorerna bereds av konstitutionsutskottet.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 23 januari 2003 till dess nytt val har ägt rum till ordförande i Nämnden för lön till riksrevisorerna väljer f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors och till ledamöter f.d. koncernchefen Marianne Nivert och f.d. justitiekanslern Hans Regner.

Stockholm den 21 januari 2003

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Magnusson

Konstitutionsutskottet hade föreslagit att riksdagen för tiden från och med den 23 januari 2003 till dess nytt val ägt rum till ordförande i nämnden för lön till riksrevisorerna skulle välja f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors och till ledamöter f.d. koncernchefen Marianne Nivert och f.d. justitiekanslern Hans Regner.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed – för tiden från och med den 23 januari 2003 till dess nytt val ägt rum – till

ordförande i Nämnden för lön till riksrevisorerna

Gunnar Grenfors, f.d. riksdagsdirektör

ledamöter i Nämnden för lön till riksrevisorerna

Marianne Nivert, f.d. koncernchef

Hans Regner, f.d. justitiekansler

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Yvonne Ruwaida* (mp) avsagt sig uppdragen som suppleant i utrikesutskottet och bostadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till utrikesutskottet och bostadsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Miljöpartiet de gröna partigrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Mikaela Valtersson* som suppleant i utrikesutskottet och bostadsutskottet efter *Yvonne Ruwaida*.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utrikesutskottet
Mikaela Valtersson (mp)

suppleant i bostadsutskottet
Mikaela Valtersson (mp)

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2002/03:118 om Hemsö fästning

Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Birgitta Sellén har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta dels för att militära anläggningar ska få resurser till det publika utvecklingsarbetet, dels för att klara av det övergripande kulturmålet om att både bruka och bevara den ekonomiskt krävande anläggningen Hemsö fästning samt om jag avser att tillskjuta medel till Hemsö fästning för att den ska kunna ha gratis inträde i likhet med andra statliga museer.

Med anledning av att försvaret avvecklar befästningar har Riksantikvarieämbetet på regeringens uppdrag efter samråd med Statens fastighetsverk och övriga berörda statliga myndigheter utarbetat en bevarandeplan för moderna befästningar. I rapporten, som är daterad den 1 mars 1996, föreslås att ett drygt 30-tal anläggningar ska skyddas som statliga byggnadsminnen. Av dessa har hittills anläggningarna i Boden och Hemsö byggnadsminnesförklarats.

Hemsö fästning byggnadsminnesförklarades den 20 maj 1998. Av skyddsföreskrifterna framgår bland annat att till batteriet hörande fast monterad inredning, inre och yttre utrustning inklusive kanontorn med kanoner ska bevaras på plats.

Inför regeringens beslut rörande byggnadsminnesförklaring av Hemsö fästning uppvisades en bred förankring och stort engagemang från kommun, landsting, Länsstyrelsen i Västernorrlands län samt Norrlandskusten Marinkommando och inte minst från Hemsö skärgårdsstiftelse.

År 1998 beviljades särskilda EU-medel för att stärka kulturen och den lokala identiteten samt för att utveckla öns näringsliv.

För åren 2003 och 2004 utgår totalt 3 miljoner kronor i så kallade omställningsmedel. Dessa medel är avsedda för museiverksamhet på Hemsö.

Statens försvarshistoriska museers uppdrag avser det försvarshistoriska kulturarvet. Enligt förordning 1992:514 med instruktion för statens försvarshistoriska museer har myndigheten till uppgift att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om försvarets roll i samhällsutvecklingen.

Av förordningen framgår att myndigheten ska hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet. Myndigheten ska vidare förteckna och vetenskapligt bearbeta samlingar av militär eller kulturhistorisk art inom myndigheter som bedriver militär verksamhet, öva tillsyn över sådana samlingar samt stödja andra samlingar av militär art i Sverige.

Hemsö fästning förvaltas av Statens fastighetsverk. Av årets regleringsbrev till Fastighetsverket framgår att verket ska förvalta varje fastighet inom sitt verksamhetsområde på ett för staten ekonomiskt effektivt sätt så att tillgångarnas värde bibehålls och om möjligt ökas. God resurshållning och ekonomisk effektivitet ska eftersträvas.

Förvaltningen ska bidra till att fastigheternas värden bevaras på en långsiktigt lämplig nivå för ägaren och brukaren. Kultur- och naturmiljövärden i verkets fastighetsbestånd ska brukas, bevaras, förädlas och levandegöras.

Det ingår således i Fastighetsverkets ansvarsområde att verka för att Hemsö fästning, liksom övriga fastigheter som myndigheten förvaltar, levandegörs.

Inför det innevarande budgetåret är det inte aktuellt med några extra anslag för att levandegöra vårt försvarshistoriska kulturarv vid Hemsö fästning. Detta eftersom medel för detta ändamål fördelas direkt till Försvarshistoriska museerna och Fastighetsverket där prioritering sker inom respektive myndighets ordinarie anslagsramar.

Reformen med fri entré avser statliga museer. Eftersom Läns museet i Västernorrland svarar för huvudmannaskapet för den museala verksamhet som bedrivs vid Hemsö fästning är verksamheten inte att betrakta som statlig. Det är följaktligen inte aktuellt att tillskjuta några statliga medel för att museet ska kunna ha gratis inträde.

Anf. 2 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Tack, kulturministern, för ett innehållsrikt svar.

Det finns information om utvecklingen av Hemsö fästning som jag tror att inte ens alla eldsjälarna känner till. Jag tänker då på omställningsmedlen på 3 miljoner för 2003 och 2004 som finns för museiverksamhet på Hemsö.

Det är glädjande upplysningar som jag kan förmedla till en del av eldsjälarna.

Jag tror att kulturministern känner till bakgrunden till att Hemsö blev ett byggnadsminne 1998: Fästningen började byggas omkring 1920. Tre

batterier byggdes. På 1950-talet fick fästningen en utbyggnad eftersom man ville förstärka försvaret längs Norrlandskusten.

Kulturminister Ulvskog skrev i ett pressmeddelande att det är mycket glädjande att Hemsö fästning får ett statligt skydd och att anläggningen kommer att bevaras.

Extra viktigt känns det med tanke på att det här är inkörsporten söderifrån mot Högakustenbron, in mot världsarvet Höga Kusten.

Vad har hänt sedan?

Jo, med förenade krafter och resurser från bland annat Härnösands kommun, länsstyrelsen, länsmuseum, länsarbetsnämnden och inte minst Hemsö skärgårdsförening – som har arbetat ideellt – har fästningen varit öppen under somrarna.

Den första sommaren, 1998, kom det 8 000 besökare. Följande sommar kom det 6 000. De tre första åren var det 25 000 som besökte fästningen, trots att det var öppet bara under en månad och trots att man inte hade gjort speciellt mycket åt marknadsföringen.

Det innebär att man var tvungen att stänga sommaren 2001 eftersom man måste rusta upp vägarna som inte klarade trycket.

Som alla förstår har Hemsö fästning stor betydelse för en liten ö i Härnösands skärgård. Den skapar arbetstillfällen för guidning, café- och restaurangverksamhet, transporter med mera. Detta sätter i gång hjärncellerna på kreativa människor som ser möjligheter att skapa mer aktiviteter på ön. Det har tagits fram en ganska gedigen förstudie om hur man skulle kunna locka turister till olika arrangemang. Dessutom har en student utarbetat en uppsats om fästningen.

Men för att man ska våga satsa på kringaktiviteter behöver en del frågetecken kring byggnadsminnet rätas ut. Framför allt handlar det om pengar och ansvar.

Jag har fått förmånen att bli guidad runt i de oändligt långa gångar under jorden där det finns logement, kök och en sjukavdelning. Anläggningen är byggd för att flera hundra soldater ska kunna vistas i fästningen under flera veckor. Den har också en mycket intressant teknisk utrustning. Man kan göra mycket för att få en levande utställning där. Det är ett kulturarv som ska bevaras och brukas.

De 3 miljoner kronor som ministern nämner i sitt svar är naturligtvis välkomna pengar, men de räcker inte. Enligt de beräkningar som gjorts behövs det 7–10 miljoner till utvecklingskostnader. Jag undrar vilket ansvar Riksantikvarieämbetet har i detta sammanhang. Ämbetet utarbetar ju skyddsföreskrifter, men har det också möjligheter att dela ut pengar för tillgodoseende av kraven både på samtidigt bevarande och brukande och på att hålla anläggningen tillgänglig för folk?

Enligt den förordning som Statens försvarshistoriska museer följer ska man hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten. Är det myndigheten som bestämmer vad som ska vara tillgängligt, eller gör den detta i samarbete med kommunen och länsmuseum? Kan kulturministern svara på det och även på frågan om RAÄ:s möjligheter att fördela pengar?

Anf. 3 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! De frågor som Birgitta Sellén ställer är ganska precisa och detaljerade. Jag tror att det vore alldeles utmärkt om de som arbetar

med Hemsö fästning vände sig direkt till kulturarvsenheten på departementet för att få information som de kanske saknar. Det var roligt att få överraska bland annat med det beslut som regeringen tog strax före jul om de 3 miljonerna och som de som jobbar med Hemsöprojektet kanske inte känner till. Det kan också finnas andra viktiga upplysningar som vi kan bistå med.

När det gäller ansvarsfördelningen för statliga byggnadsminnen är det så att Riksantikvarieämbetet utfärdar skyddsföreskrifter och har en löpande uppgift som tillsynsmyndighet. Fastighetsverket ansvarar för upp- rustning och löpande drift och skötsel av anläggningar. Statens försvars- historiska museer står för vård av inventarier som inte räknas som fast egendom. Huvudansvaret ligger naturligtvis på det länsmuseum som avses fungera som huvudman för verksamheten. Länsmuseumerna har ju regionala huvudmän, även om de också har ett visst statligt bidrag för sin verksamhet.

Anf. 4 BIRGITTA SELLEN (c):

Fru talman! Fästningen ska alltså förvaltas av Statens fastighetsverk, och det står i svaret från ministern att dess uppdrag är att bibehålla och om möjligt öka tillgångarnas värde. Men vem står för de kostnader som följer av detta uppdrag? Gör Statens fastighetsverk också detta, eller är det kommunen eller någon annan som ska göra det?

Ministern säger uttryckligen att det inför innevarande år inte är aktu- ellt med några extra anslag för att levandegöra det försvarshistoriska arvet vid Hemsö fästning. Ska jag tolka det så att det beror på Statens försvarshistoriska museers och Statens fastighetsverks goda vilja om det händer något eller inte? Eller kommer de att få pengar för fästningen i nästa budget?

För att kunna hålla fästningen öppen varje sommar och inte bara vissa år är det viktigt att veta hur detta kommer att fungera. När det inte blir kontinuitet blir turisterna osäkra om ifall det är öppet eller inte.

Beträffande min fråga om fri entré, som det är på statliga museer, känns det lite konstigt att fästningen ägs av staten och att kraven på hur den ska bevaras, brukas och hållas tillgänglig bestäms av staten men att staten inte har något ansvar när det kommer till kostnaderna. Det känns som om staten vill styra men ändå inte ta ansvaret utan överlåter det till länsmuseumet. Det är okej att det är ansvarigt för verksamheten, men när det ska ha ansvar på statens villkor borde verksamheten räknas som stat- lig, få statliga resurser tillskjutna och liksom andra statliga museer kunna erbjuda gratis entré.

Jag skulle vilja få detta förklarat. Jag skulle även vilja få svar på min fråga om hur urvalet av samlingarna går till. Det känns lite godtyckligt att, som det framhålls, Statens försvarshistoriska museer ska se över urvalet.

Jag har också funderat över en annan fråga. I en interpellationsdebatt häromdagen med statsrådet Messing fick jag veta att Länsstyrelsen i Västernorrlands län har fått 118 miljoner kronor av regeringen att användas till regionalpolitiska åtgärder under 2003. Kan det vara möjligt att ansöka om pengar till Hemsö fästning från dessa medel? Det vore intres- sant att få veta, så att man kan tala om för dem som är engagerade i arbe- tet var de kan hitta pengar för detta.

Anf. 5 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Låt mig vara väldigt kortfattad och tydlig när det gäller ansvarsfördelningen. Driften och vården av anläggningar och föremål är garanterad för framtiden av Statens fastighetsverk och Statens försvarshistoriska museer. Däremot är det Länsmuseum i Västernorrlands län som har huvudmannskapet för den publika verksamheten, och det ger svar på alla de frågor som Birgitta Sellén ställer om styrning, fri entré och liknande. Det är beslut som staten icke fattar utan är regionala frågor. Självfallet är det också i regionen som man själv avgör hur man vill använda de 118 miljonerna. Från Kulturdepartementets sida uppmanar vi ivrigt alla län att använda en del av de regionalpolitiska medlen till olika typer av kulturinsatser, just därför att de är viktiga för regional utveckling och även för till exempel kulturturism.

Anf. 6 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Jag hör att det finns möjligheter att jobba vidare med detta. Det låter väldigt bra. Ordföranden i Härnösands kommunfullmäktige sitter här i salen, och jag hoppas att han nu har spetsat öronen, så att han vet hur han ska tipsa kommuninvånarna.

Till min glädje är det också så att RAÄ:s nya chef kommer från Västernorrland. Hon vet hur den här frågan ska bevakas och kommer förhoppningsvis att driva den här frågan utifrån de kunskaper som hon har. Hon kommer dessutom från ett län där man är van att samarbeta. Man bearbetar där inte frågorna en och en utan kopplar ihop dem. Hon har varit länsråd, och en kvinna ser ofta frågor ur många olika synvinklar, eller hur?

Jag tackar så mycket för det svar som jag har fått och gläds över att man förhoppningsvis ska kunna få pengar till att hålla verksamheten vid Hemsö fästning i gång. Det är en turistattraktion, och jag kommer verkligen att slåss för att folk ska komma dit.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2002/03:68 om moms på skidliftar

Anf. 7 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Håkan Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att skattemässigt snarast likställa utförsäkning på skidor med annan idrottsverksamhet. Han har vidare frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att den momsutredning som ska tillsättas ska komma till stånd i praktiken.

Utredningen som Håkan Larsson syftar på är den översyn som ska göras av skattesatserna inom momsområdet. Direktiv till utredningen beslutades den 28 november 2002 av regeringen. Beslut om utredare fattades samma dag. Utredaren har påbörjat sitt arbete. Av direktiven framgår bland annat att utredaren ska se över tillämpningsområdet för de reducerade skattesatserna och lämna förslag som syftar till att begränsa nuvarande avgränsningsproblem. Utredaren ska också analysera skattesatsernas struktur och lämna förslag till möjliga alternativ.

I ett skriftligt svar den 11 december 2002 på en riksdagsfråga i samma ämne hänvisade jag till den analys som ska göras inom ramen för utredningens arbete. Mot bakgrund av de direktiv som utredningen fått ansåg jag att det inte var lämpligt att verka för att frågan om moms på skidliftar särskilt undantogs från utredningens bedömning. Jag har ingen annan uppfattning i dag. Jag avser således inte att nu vidta någon åtgärd i syfte att ändra mervärdesbeskattningen av transport i skidliftar.

Anf. 8 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka finansminister Bosse Ringholm för svaret, även om jag är lite bekymrad över innehållet. Jag ställde den här interpellationen strax innan den här utredningen tillsattes, och nu kan man se att det uppenbarligen blir så att den här orättfärdiga skidskatten kommer att begravas i en utredning som inte kommer att slutredovisas förrän den 1 februari 2005, om lite mer än två år. Det är ett år sedan finansministerns kollega Ulrica Messing i den här kammaren lovade att skidskatten inte skulle dras i långbänk, men det är ju just vad som sker.

Nog borde det väl ändå vara möjligt att presentera ett besked om skidskatten i det delbetänkande som utredningen ska presentera i början av nästa år. Det borde vara ett minimikrav åtminstone. Det ska inte behöva ta mer än två år att utreda en självklarhet: att utförsäkning bör jämföras med annan idrott i beskattningshänseende.

Ilskan och besvikelsen växer i fjällvärlden. Det finns ingen förståelse för att de många barn och ungdomar som ägnar sig åt utförsäkning på skidor ska betala dubbelt så hög moms för sin idrott som den som sysslar med att spela golf eller tennis. Att det är så är obegripligt, särskilt som momsen på personbefordran, dit skidliftarna av någon anledning räknades tidigare, sedan årsskiftet 2000/2001 också har sänkts till 6 %. Sedan dess finns skidliftarna kvar som en unik skattekategori. Utförsäkningen beskattas varken som personbefordran eller som idrott.

Skidskatten är alltså unik för Sverige. I grannlandet Norge, där många av de svenska skidanläggningarna har konkurrenter, är den här typen av verksamhet helt undantagen från moms. Dessutom har man differentierat socialavgiften i de här områdena, vilket gör att man underlättar för den här verksamheten. I övriga EU är den genomsnittliga momsen på skidliftar 6 %.

Den här vintern går det förhållandevis bra för skidturismen, men det är inget skäl för att straffbeskatta utförsäkningen. Här finns en näring som växer i ett glesbygdsområde som annars kämpar mot utflyttning och befolkningsminskning. En sådan näring bör staten stötta och inte hämma genom dubbel moms.

Jag vill fråga finansminister Ringholm vad det egentligen finns för argument för att just utförsäkningen ska vara belagd med dubbelt så hög moms som exempelvis tennis och golf, som jag nämnde. Hittills har jag aldrig hört en begriplig förklaring till detta.

Det är viktigt att vi har en någorlunda logisk och begriplig beskattning i Sverige. Skidskatten är varken logisk eller begriplig, och därför är det bråttom att den tas bort.

Anf. 9 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Även jag vill ställa mig i ledet tillsammans med övriga debattörer här och ställa en fråga till finansministern. Tycker finansministern att det är skäligt att en beskattning ska vara så pass unik som nu skidskatten har blivit och att det är en rimlig behandling av de människor som utövar den här sporten? Om man tidigare hävdade att det var en transport skulle det beskattas på samma nivå, men eftersom man nu har förändrat beskattningen på transportnäringen borde det vara rimligt att även den här skidbeskattningen följde med.

Legitimitet och logik i beskattningen tycker jag också att man skulle kunna eftersträva från regeringens håll, annars skulle man kunna uppfatta det så att en företagare som inte har någon vinst ändå får betala skatt. Man skulle kunna ta andra exempel, till exempel att en barnfamilj eller någon äldre som bor i ett visst område också skulle beskattas högre än andra människor som bor i ett och samma område. Så är det ju man uppfattar skidliftsbeskattningen. Övriga idrotter har en lägre beskattning, men just skidliftsbeskattningen är högre, och vi tycker att det här är något märkligt.

Varför ska det dröja så pass lång tid som vi hörde nyss att utreda den här frågan? Är det inte enklare att bara likställa den här delen av den idrottsliga verksamheten med övriga idrotter och plocka ned moms till 6 %? Vi förväntar oss att finansministern utnyttjar sin auktoritet och vidtar sådana åtgärder, så att den här turistnäringen, som inte alls är oväsentlig uppe i glesbygderna, får ett stöd från den socialdemokratiska regeringen. Hur tänker finansminister Bosse Ringholm agera för att vi ska få en rimlig förklaring till och acceptans för den här beskattningen?

Anf. 10 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Håkan Larsson har redan sagt det som är väsentligt i det här ärendet, men vi var från näringsutskottet i Kiruna i förra veckan, och jag tänkte att jag borde delge lite av de erfarenheterna.

Det är en bygd där turismen, där då skidliftarna ingår, är väldigt viktig. Från landshövding, länsråd, kommunpolitiker och turistnäring tog man upp det här genast med oss och menade att det här är mycket jobbigt, det vill säga att man ska särbehandlas. I Norge och Finland satsar man mycket mer på turismen, kanske fyra gånger så mycket, från regeringarna där. Dessutom ska vi här i Sverige drabbas av en extraskatt på skidliftarna.

Det är inte bara turistnäringen som drabbas. I Timrå-Sundsvallsområdet, som jag kommer ifrån, är ju skidliftarna mest till för de boende för att idrotta och motionera. Det finns alltså två sidor: Både turismen och ungdomar som vill idrotta drabbas. Det är många barnfamiljer som tycker att det är jobbigt att betala två, tre säsongskort på en skidlift till sina barn. Det här skulle ju underlätta betydligt.

Jag förstår inte varför man ska skjuta på den här frågan. Det är ju självklart: När vi redan satsar så dåligt på turismen vore det här åtminstone ett litet steg på vägen mot att underlätta för den näring som i glesbygden betyder så mycket.

Som de sade i Kiruna: Det här är den näring som vi hoppas ska kunna vända utflyttningen från Kiruna. Man har en del lysande exempel där på

turistsatsningar, men det här med skidliftar är ju inte oväsentligt i det sammanhanget. Det är Norge och Finland som tar de flesta turisterna.

Vi träffade även en engelsk turistagent som var där. Han sade att för en grupp som han skickar till Sverige kan det bli bortåt 30 000 kr dyrare för en vecka jämfört med om han skickar dem till Norge eller Finland. Det är ganska tufft. Här ligger också skidliftsmomsen med.

Så jag vill fråga finansministern: Är det inte på tiden att snabba på det här och inte vänta på den omfattande utredningen, utan ge ett snabbt besked till turistnäringen och skidliftsanläggningarna?

Anf. 11 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Som bekant har vi olika momsivåsatser i Sverige: 25 %, 12 % och 6 %. I kammaren här har ofta framställts önskemål om att vissa av dessa momssatser ska omfatta nya slag av tjänster eller varor. Det duggar tätt med förslag om att momsen ska sänkas från 25 % till 12 %, från 12 % till 6 % eller helst till ingenting alls. Mot den bakgrunden har kammaren nyligen beslutat att regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning, som jag också redovisat, för att se över det rimliga i att ha de här gränserna och hur de olika gränssnitten ser ut.

Jag inser att varje intressegrupp som tycker att just deras momssats eller deras intresse borde få en favorisering och en särskild position tycker att man inte kan vänta på helheten, men nu har ju faktiskt kammaren begärt att få en helhetsbedömning. Då tycker jag också att berörda riksdagsledamöter får finna sig i det faktum att om nu kammaren vill ha en helhetsbedömning så ska man också ha en helhetsbedömning och inte rycka loss någon enstaka del.

Dessutom är det så att skidliftsmomsen redan är gynnad i dagsläget. Den är inte 25 % – den är 12 %. Så skidliftarna är gynnade redan förut. Frågan är om skidliftarna ska bli ännu mer gynnade än de är i dagsläget.

Jag kan höra argumenten – jag har hört dem flera vintrar – om att det är väldigt angeläget att få fler turister till Sverige. Jag delar uppfattningen att det är viktigt att få fler turister till Sverige, och jag är glad över att se att vi har varit oerhört framgångsrika också, inte minst när det gäller vinterturismen och skidliftarna.

Förra vintern förde vi samma diskussion. Det beskrevs som kris och katastrof om man inte omedelbart, helst dagen efter, fick en sänkning av skidliftsmomsen. I ett uttalande som jag har framför mig från en företrädare för Svenska Liftanläggningars Organisation sägs: Alla högt ställda förväntningar har överträffats. Försäljningen av liftkort ökade med 23 % fram till nyår, jämfört med fjolårets rekordsiffror. Det var alltså inte bara en ökning förra året, utan också en ökning i förhållande till rekordsiffrorna säsongen innan.

Jag tycker därför att det är något märkligt att man beskriver vinterturismen, och framför allt den här typen av aktivitet i våra slalombackar, som om det vore fråga om en krissituation. Detta används ibland även på andra områden som argument för att sänka momsivåerna. Men faktum är att den här branschen redan är gynnad. Frågan är om den ska gynnas ytterligare. Det är dessutom en bransch i stark expansion. Den har varit mycket framgångsrik.

Jag tycker att riksdagsledamöterna kanske skulle känna viss respekt för att kammaren anser att det finns skäl att göra en total översyn i stället

för att hacka på varje område och försöka ändra än hit, än dit. Jag tror att vi har större nytta av att få en samlad bedömning. Det förefaller inte heller vara någon akut situation, särskilt om man tror på branschens egna förespråkare. De rapporterar ju mycket goda resultat, vilket jag är glad över. Jag hoppas att övriga ledamöter i denna kammare är lika glada som jag över de framgångar som vi har för vår vinterturism.

Anf. 12 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Vi är väldigt glada över att det går bra för vinterturismen, inte minst i Jämtland. Problemet är bara att det nu tar tre, fyra vintersäsonger till innan detta kan rättas till, för det måste väl vara ett misstag att just utförsäkning ska ha dubbelt så hög moms som annan idrottsverksamhet. Det finns ingen som helst logik i detta. Det är dessutom inte längre detsamma som personbefordran.

Detta är alltså en näring som den här vintern går bra, visst, och det gäller ett område, glesbygden, där vi behöver utveckling och tillväxt mer än någon annanstans i det här landet. Då tycker jag att staten ska ge verksamheten förutsättningar som är goda och likvärdiga med annan idrottsverksamhet.

Dessutom är detta en massidrott. Ungefär 2 miljoner svenskar sysslar med utförsäkning varje år. Det är en enorm friskvårdsinsats i en tid då vi talar om ohälsa och annat. Även i det perspektivet finns det goda argument för att likställa utförsäkning med annan idrottsverksamhet i Sverige. Vi måste dessutom se till att vi inte har en snedvriden konkurrens med dem på andra sidan gränsen, i Norge. Där är man helt momsbefriad på det här området. Dessutom har man en regionalpolitik som stöttar och utvecklar bygderna. En sådan politik skulle jag vilja efterlysa även i Sverige.

Anf. 13 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag ska inte göra frågeställningen komplicerad utan bara fråga: Inser finansministern att det är ganska logiskt att tänka sig att skidliftstransporter ingår i en idrottslig utövning? Vi har, som sagt, debatterat moms sats och beskattning i denna kammare tidigare, och jag minns med glädje att vi debatterat fastighetsskatt och IT-entreprenörernas vinster. Det blev ju aldrig några vinster, och där har vi också upplevt en viss förändring.

Man ska kanske påminna finansministern om Sven Dufva och orden ur *Fänrik Ståls sägner*: ”Bra, bra, han ropte, bra, håll ut, min käcka gosse du, släpp ingen djävul över bron, håll ut en stund ännu!”

Jag tycker inte att vi ska hålla ut alltför länge och vänta på utredningen utan att komma till skott. Vi måste få ett svar så att vi kan få en enhetlig beskattning där vi ser de olika idrotterna som lika värda. Kan finansministern dela uppfattningen med oss att skidliftarna, alltså de transporterna, inte skiljer sig från övrig idrottslig verksamhet?

Anf. 14 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Det är tråkigt att behöva konstatera att regeringen inte får ändan ur vagnen när det gäller den här frågan. Det är ju ingen ny fråga, och nu begravs den i utredningen. Det låter bra att vi ska ha en helhets-

syn, men det borde inte vara svårt att begripa vad ni kommer till för resultat. Man behöver inte hålla på att utreda just den här detaljen.

Att det går bra för skidliftarna och turistindustrin jämfört med tidigare är vi tacksamma för. Men jämfört med Norge och Finland tappar vi marknadsandelar, och det är illa. Jag tror att satsningen på just skidliftar och turism är viktig i glesbygden.

Regeringen pratar om en regionalpolitisk helhetssyn. Här visar den på brister i den helhetssynen eftersom detta betyder mycket för glesbygden. Att det går bättre än tidigare är glädjande, men det kunde gå ännu bättre om vi hade en klok momssats på skidliftar.

Anf. 15 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill bara understryka att den här diskussionen lever. Opinionen är väldigt stark, och jag är övertygad om att finansministern framöver kommer att få höra många fler inlägg och krav på en rättvis beskattning av utförsåkingen i det här landet. Jag hoppas att det kan bli ett snabbt beslut, trots den här diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2002/03:90 om skattskyldighet för stiftelser

Anf. 16 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Rosita Runegrund har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stiftelser och föreningar som bedriver allmännyttigt arbete inte ska få lägga ned delar av sin verksamhet på grund av den ändrade bedömningen av deras skattskyldighet.

Jag vill först påpeka att det är viktigt att skilja mellan de regler som gäller för ideella föreningar och de som gäller för stiftelser. För att en stiftelse ska undantas från skattskyldighet för vissa inkomster krävs bland annat att den uppfyller något av de i lagtexten särskilt uppräknade ändamålen. För att en förening ska kunna få motsvarande skattefrihet kan den främja även andra allmännyttiga ändamål än de som gäller för stiftelser, till exempel välgörande, idrottsliga eller konstnärliga. De ideella föreningarna undantas därför i mycket större omfattning från skattskyldighet.

När det gäller stiftelsers skattesituation har jag på senare tid besvarat flera frågor – bland annat en från Rosita Runegrund. Jag har i svaren på dessa frågor sagt att jag för närvarande inte har för avsikt att utöka eller ändra de ändamål som begränsar skattskyldigheten för stiftelser. Det saknas enligt min mening anledning att frånga denna bedömning. Motsvarande gäller även för de ideella föreningarna.

Anf. 17 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret.

Finansministern medger i sitt svar att han på senare tid har besvarat flera frågor när det gäller stiftelsers skattesituation, men att det saknas anledning att frånga bedömningen om att ändra de ändamål som begränsar skattskyldigheten för stiftelser.

Jag hade förväntat mig, fru talman, ett utökat svar med argument som hade klargjort varför ministern inte vill se över detta. Vi kan till exempel ta behovandebegreppet, som gällt sedan 1943 och behöver få en anpassning till dagens samhällssituation. Hjälp till behovande anses fortfarande endast gälla ekonomiskt behovande.

Jag har blivit kontaktad av stiftelser, och jag vill, fru talman, ta upp ett par exempel som enligt min mening i högsta grad ger anledning för finansministern att – om man inte är beredd att ändra lagen – se över förordningen och kanske i nästa steg tillsätta en utredning som ser på de konsekvenser som tolkningen av lagen nu medför för barn- och ungdomar inom idrottsrörelsen. Det gäller i synnerhet för de funktionshindrade.

Gustaf B Thordéns stiftelse kom till genom ett regeringsbeslut 1958 och har sedan 1964 delat ut 75 miljoner. 65 % har gått till föreningar med barn- och ungdomsverksamhet, främst idrottsföreningar. Nuvarande tolkning av lagen ser inte stödjande av barn- och ungdomsidrott som ett sätt att främja vård och uppfostran av barn. Ändå visar utredningar att idrott främjar integration av ungdomar från olika kulturer. Är inte det ett sätt att främja vård och uppfostran?

Det tråkiga som har hänt på grund av skärpningen är att Thordénstiftelsen ändrar sin utdelningspolicy. Det innebär att ett flertal idrottsföreningar i bland annat Uddevalla mister sitt stöd. Därför är min fråga till Bosse Ringholm om han menar att stiftelserna gör vinst på barn, eftersom det är vad ministern egentligen uttrycker i sitt svar.

Vad värre är drabbas många funktionshindrade barn och ungdomar av ministrarnas ointresse för tillämpningen av lagen. Här vill jag ha svar av finansministern.

Anf. 18 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag har både i interpellationssvaret och i andra sammanhang, som jag också refererade, lämnat en ordentlig redovisning av de nuvarande lagregler som finns om skattefrihet för stiftelser och föreningar. Jag har inte sett att det funnits några skäl som motiverar en ändring av lagstiftningen, och det begär heller inte interpellanten.

När det gäller tolkningen sker den på vanligt sätt och av domstol i sista hand om så krävs. Jag kan inte se att det i det här läget finns några oklarheter i den lagstiftning vi har, och vi har haft den under mycket lång tid. Det är naturligtvis så att olika verksamheter kan komma att förändras. Därför får också olika verksamheter finna sig i den vanliga traditionella prövning som sker på det sätt som vi sett under senare tid.

Jag har ingen anledning att, och varken kan eller ska, göra någon bedömning av enskilda stiftelsers ansökningar om skattebefrielse. Det är en vanlig förvaltningsprövning som ska ske. Det vore mig fjärran att försöka ge mig in i den konkreta diskussionen.

Anf. 19 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag hoppas att finansministern kan hålla med mig om att stödet till idrott i sig är att främja vård och uppfostran av barn.

Det gjordes en lagändring den 1 januari 1996 som gällde de olika bestämmelserna om skattskyldigheten för stiftelser. Men punkterna om hur man ser på kvalificerat allmännyttigt ändamål kvarstår. De behöver ändras i förhållande till dagens samhällssystem.

Det är lite tråkigt att ministern inte vill ta detta i beaktande. Det rör sig inte om ett par enstaka stiftelser utan om många. Det gäller 50–60 enbart för funktionshindrade.

Låt mig ta ett annat exempel. Det gäller Stiftelsen Professor och fru J G Edgrens Testamentfond. Den skulle ge pengar till en idrottsförening för gravt synskadade barn och ungdomar. Det är en förening som bedriver verksamhet därför att den ordinarie idrottsrörelsen inte är tillgänglig för gravt synskadade. Den ansökan avslogs, och det är nytt.

En annan stiftelse skulle ge hjälp till synskadade för talböcker. Det blev avslag. Tidigare har man haft bidrag och kunnat ta emot bidrag. Det är många inom handikapprörelsen och av dem som berörs av stiftelserna som tycker att det behövs en anpassning till dagens samhällssituation.

Av bestämmelserna för stiftelsebeskattningen borde framgå att till exempel personer med grav funktionsnedsättning normalt ska anses tillhöra gruppen behövande. Det gäller inte minst på grund av att vi vet att de funktionshindrade har problem i dagens samhälle.

Fru talman! Om en förändring inte kommer till stånd kommer många stiftelser som trots allt har bedrivit en verksamhet i många år att få upphöra. I slutänden är det barn och ungdomar som berörs.

Jag vill att finansministern tar med sig detta och att man ser över just tillämpningen. Det borde man göra när så stora förändringar sker och så många barn och ungdomar berörs av att tillämpningen har förändrats. Vissa domstolar dömer annorlunda i dag än vad de gjorde för två, tre år sedan.

Jag hoppas att finansministern tar till sig detta. Jag ger inte upp utan kommer att återkomma i frågan.

Anf. 20 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi har i Sverige en generös lagstiftning om skattefrihet för både stiftelser och föreningar. Den lagstiftningen har inte ändrats. Det finns inget skäl att säga att det är något annat utgångsläge. Vi har den lagstiftning vi haft under senare år, och den har visat sig fungera väl.

Jag har som jag sade ingen anledning att gå in på de konkreta fall som interpellanten använder sig av här. Det vore fel av mig att försöka överta både skattemyndigheternas och domstolarnas roll i sammanhanget. Jag konstaterar att vi med den praxis och den lagstiftning vi har haft har kunnat tillämpa bestämmelserna på ett generöst sätt under många år. Jag utgår från att det är samma förhållande som gäller även i fortsättningen.

Jag delar interpellantens uppfattning att det är viktigt att olika grupper kan få ett stöd för exempelvis en idrottsverksamhet. Det har regeringen verkligen också strävat efter. Vi lade i höstas fram förslag till riksdagen om inledningen av ett stöd på ytterligare 1 miljard kronor till idrottsrörelsen. Det gäller idrottsrörelsen i bred bemärkelse och kan också gälla olika former av exempelvis handikappidrott.

Det är oerhört viktigt att konstatera att utöver det generösa stöd som vi tidigare har kunnat ge via både skatteavdrag och tidigare anslag har också stödet till inte minst idrottsrörelsen nu kunnat ytterligare förstärkas med denna miljard när beslutet trädde i kraft i och med året 2003. Jag hoppas att alla partier, och även interpellantens parti, också i fortsättningen kan stödja det.

Anf. 21 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Hur skulle jag kunna gå upp i denna interpellationsdebatt om jag inte hade konkreta uppgifter? Det är trots allt folket som har hört av sig. Det gäller alla dem som har berörts av att det har skett förändringar.

Finansministern måste ta till sig detta. Finansministern har fått brev angående detta. Det har skett förändringar de senaste åren när det gäller just tillämpningen av lagen även om lagen inte i grunden har förändrats sedan 40-talet. Jag måste alltså använda konkreta uppgifter som jag har fått.

Även om man har tillfört pengar till idrottsrörelsen måste inte allt gå genom regeringen. Stiftelser och ideella föreningar är en viktig del av samhällsuppbyggnaden och av stöd till barn och unga. Det ska också vara, som finansministern säger, generösa tillämpningar. Men i dag är det inte någon generös tillämpning.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2002/03:91 om rättssäkerheten och egendomsskatterna

Anf. 22 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Per Landgren har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta på kort sikt, i avvaktan på Egendomsskattekommitténs slutbetänkande, för att se till att människor inte ska tvingas sälja sina hus på grund av fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvsskatten och höjda taxeringsvärden.

Jag har nyligen besvarat en annan interpellation som handlar om samma frågeställning. Jag hänvisade då till att det i Egendomsskattekommitténs uppdrag ingår att med förtur undersöka möjligheterna att stärka efterlevande makes ställning genom att föreslå ändringar i beskattningen av arv mellan makar. Egendomsskattekommittén, som Per Landgren är ledamot i, har den 17 januari i år överlämnat sitt delbetänkande *Egendomsskatter: Dämpningsregel för fastighetsskatten och sänkt arvs-skatt* (SOU 2003:3). Kommittén föreslår där att beskattningen av arv till make ska slopas från och med den 1 juli 2003. I betänkandet föreslår Egendomsskattekommittén vidare att det ska införas en regel som innebär att höjningar av taxeringsvärdena inte omedelbart ska slå igenom på uttaget av fastighetsskatt. Regeln är tänkt att kunna tillämpas retroaktivt från den 1 januari 2003 då de nya taxeringsvärdena för 2003 års allmänna fastighetstaxering slår igenom. De nämnda förslagen kommer att beredas i Finansdepartementet under våren efter sedvanlig remissbehandling.

När det gäller förmögenhetsskatten har jag bland annat när jag besvarade den tidigare nämnda interpellationen redovisat att höjningarna av fribeloppen medför att antalet personer som betalar sådan skatt kommer att vara mindre än hälften år 2002 i förhållande till år 2000. Jag sade då att man skulle kunna utreda om begränsningsregeln kan utvidgas till den del av förmögenhetsskatten som härrör från fastigheter. På så sätt skulle antalet skattskyldiga som på grund av stigande taxeringsvärden kan bli

skyldiga att betala förmögenhetsskatt begränsas. Det är dock Egendoms-
skattekommittén som i första hand ska pröva den frågan.

Prot. 2002/03:45
23 januari

Anf. 23 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Finansministern! Bakgrunden till min interpellation är ju som alla här i kammaren vet, även om vi inte är så många, att taxeringsvärdena i storstads- och skärgårdsområdena chockhöjdes förra året. I skärgårdsområdena har de till och med tredubblats. För en högst vanlig villa kan taxeringsvärdet i Stockholmsområdet och längs västkusten uppgå till 3–4 miljoner kronor, vilket kan jämföras med kanske 1 miljon inne i landet. Liknande höga värden kan också noteras för fritidshus i Stockholmstrakten och skärgården.

Boendebeskattningen, det vill säga fastighetsskatt på 1 % och förmögenhetsskatt på 1,5 %, rusar upp till enorma belopp som är oöverkomliga för folk som vill bo kvar i sitt hus vare sig det redan är betalat eller belånat.

Under valrörelsen hänvisade finansministern och statsministern med flera till en sittande utredning trots att den då inte hade kommit i gång med sitt arbete. Nu hänvisar finansministern till denna igen. Det är naturligtvis rimligt att göra det. Man kan i alla fall slå fast att om det inte hade funnits några problem alls hade det inte behövts någon utredning.

Utredningen är varse problemen, men min fråga handlar om dem som drabbas under 2002 och fram till dess att lagar är effektuerade. Detta är ju en lång process med utredning, remissomgång, proposition, lag och ikraftträdande. Under tiden sker ju en massa tragedier. Det är inte bara tragedier, utan det är brott mot ett antal skatterättsliga principer som jag utgår ifrån att vi är överens om, till exempel skatt efter bärighet och likviditetsprincipen. Sedan skulle vi naturligtvis kunna diskutera vissa grundläggande mänskliga fri- och rättigheter där äganderätten är en sådan.

Min fråga handlar egentligen inte om vad utredningen kommer fram till och vad som händer efter detta eftersom utredningen har fått fria mandat till skillnad från den förra fastighetsbeskattningsutredningen. Jag uppskattar att dessa fria mandat finns där. Men vad är finansministern beredd att göra för alla dem som, trots det som har hänt med sänkt procentsats, höjda fribelopp, begränsningsregel och dämpningsregel som visar att ni inser att det finns problem, ändå får en så hög fastighetsskatt och förmögenhetsskatt på boendet att de inte kan behålla sina hem? Vad gör vi för dem? Anser finansministern att det är tillfredsställande med regler som hjälper de flesta men inte alla?

Kan finansministern försvara att pensionärer och andra låginkomsttagare inte har råd att behålla sina andningshål i form av torp eller stugor i skärgården, även om det inte är ett fast boende, men det gäller ju det fasta boendet också, bara för att andra vill bo där på sommaren och under semestern? De kommer med höga inkomster och feta plånböcker, och det har de naturligtvis full rätt till.

När det gäller den senaste utredningen undrar jag om finansministern kan försvara att den som blir änka i maj ska tvingas lämna sitt hem på grund av arvsskatten medan den som blir änka den 1 juli ska kunna bo kvar. Detta är ju väldigt allvarligt, men man får kanske ironisera lite grann om vad som kan hända på våra sjukhus när det gäller intensivvård

Svar på
interpellationer

och annat med en sådan konstig regel. Om svaret är nej, måste det ske saker och ting snabbt här i kammaren.

Anf. 24 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! I många skattefrågor är det viktiga i vilken riktning man går och inte hur långa steg man tar. I det här fallet har Egendomsskattekommittén och förmodligen regeringen tagit ett steg i rätt riktning. Det är inte alltid så sker. Däremot är steget inte särskilt långt.

Låt mig först beröra arvssituationen för änkor. Jag blev änkeman för ett stort antal år sedan. Utöver den tragedin blev jag också skyldig att betala en anseelig summa till staten för att kunna bo kvar i huset. Jag tycker att det är oerhört viktigt att denna förfärliga omständighet nu dessbättre tas bort just när det gäller äkta makar. Det upplevs som mycket orättfärdigt att staten ska ta pengar från någon som just har blivit änka eller änkeman. Jag delar Per Landgrens uppfattning att det vore bra om man kunde titta på tiden för ikraftträdandet. Det är lite ologiskt att den ändring som gäller arvsskatten ska träda i kraft den 1 juli 2003 medan ändringen av fastighetsskatten gäller från den 1 januari med viss retroaktivitet. Det vore kanske klokt om man under beredningen i Finansdepartementet tittade just på synpunkten att det borde finnas en viss logik mellan ikraftträdandet av reglerna. Dessutom skulle det, såvitt jag förstår, underlätta för taxeringsmyndigheterna.

Det finns ett grundläggande fel när det gäller fastighetstaxeringen. Det avgörande felet är naturligtvis att det inte finns någon avkastning från en fastighet. Att beskatta detta blir i grunden alltid fel. Det är först när en fastighet försäljs som det kommer ut kontanter. Jag tror att detta är en åsikt som delas av väldigt många av finansministerns partivänner. Man har stor förståelse för att man ska betala skatt när en fastighet realiserar, men inte innan dess. Den tänkta avkastningen som kom till 1984–1985 är väldigt konstig. Efter att ha sänkt procentsatsen i några omgångar, infört retroaktivitet och infört nya begränsningsregler är det nya nu att man inför ett långsammare genomslag av höjningen av taxeringsvärdet. Jag skulle vilja säga att detta innebär att man inför en ny gummibandsregel. Det händer i praktiken ingenting.

Folkpartiet har en annan syn på den här skattepolitiken. På kort sikt vill vi återgå till 1997 års taxeringsvärde. Riksdagen har redan avslagit detta, men jag vill ändå upprepa det som ett tips till finansministern. Samtidigt inser vi att staten behöver pengar. För en få en ökad intäkt har vi föreslagit att man samtidigt ska höja realisationsvinstbeskattningen till 30 % som gäller i andra fall. Det skulle finnas en symbolik i detta. Folk skulle förstå att olika realiserade tillgångar skulle beskattas med samma procentsats.

Anf. 25 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den nuvarande fastighetsbeskattningen och dess principer lades fast i början av 90-talet efter en proposition från en av mina företrädare, dåvarande finansministern Anne Wibble från Folkpartiet. De principerna utgick från att fastighetsbeskattningen är en del av vår kapitalbeskattning. Jag delar Anne Wibbles utgångspunkt på det området.

Sedan har ju utvecklingen varit den, framför allt under senare år som en följd av ett lågt bostadsbyggande i många inte minst borgerligt styrda

kommuner, att regeringen har tvingats vidta en rad åtgärder för att göra justeringar i fastighetsskatten eftersom prisutvecklingen har varit väldigt kraftig på området. Jag har många gånger när vi har debatterat detta i kammaren sagt att när priserna fördubblas på kort tid kan regeringen inte sitta med armarna i kors, utan då måste regeringen naturligtvis göra någonting.

Jag tycker att det djupt orättvist när det påstås att ingenting har hänt. Det har hänt väldigt mycket på det här området. Regeringen har justerat skattesatserna i olika omgångar ned till 1 %. Det har naturligtvis varit en väldigt stor lättnad för många. Hundratusentals personer med låga inkomster, inte minst pensionärer, har stor nytta och glädje av begränsningsregeln. Antalet personer som betalar förmögenhetsskatt har halverats. Det sägs nästan aldrig någonting om detta i diskussionerna. Men de som deltar i den här debatten och som kanske vill gå längre måste väl ändå erkänna att det har hänt någonting på det här området när alla de här sakerna har inträffat.

Jag är också medveten om att alla de saker som vi har gjort kanske ändå inte har varit tillräckliga. Därför har vi bett en särskild utredning under Jan Bergqvist ledning att se över möjligheterna att göra ytterligare justeringar.

Jag är glad över det första delförslag som utredningen har lagt fram. Jag vet att man arbetar intensivt med andra intressanta idéer om att få till stånd en ordning på fastighetsbeskattningen som av fler upplevs som rimlig. Jag är säker på att under det år som utredningen kommer att arbeta kommer vi att se fler sådana förslag som ytterligare kommer att förbättra vår beskattning.

Men det avgörande är inte bara beskattningen. Det avgörande är att vi måste få till stånd ett ökat bostadsbyggande. Då får vi också en bättre balans på marknaden. Jag ser till min glädje att vi inte längre har de prisstegringar vi hade tidigare. Det finns naturligtvis många positiva och negativa skäl bakom det, men det är viktigt om vi kan undvika den typen av väldigt snabba ökningarna som vi har haft de senaste åren som har ställt till bekymmer för många småhus-, fastighets- och fritidshusägare.

Jag är medveten om de svårigheter som enskilda personer kan få. Därför har vi med respekt behandlat problemen genom att göra ett stort antal insatser, och dessutom ska vi se om det går att göra ytterligare insatser via det utredningsarbete som Egendomsskattekommittén bedriver.

Anf. 26 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! I mitt första inlägg räknade jag upp de saker ni har gjort. Det är bra. Det var den gemensamma grunden för att om möjligt attackera de problem som så många människor upplever under tiden i väntan på ytterligare förbättringar. Det gäller dem som just nu och förra året har drabbats av "likviditetsproblemen", det vill säga de har inte råd, pengar, att betala skatt om de inte säljer sitt hus. Det är den situationen som jag vill att finansministern ska säga något om.

Vi har även förslaget, som också Gunnar Andrén var inne på och som Egendomsskattekommittén lade fram i fredags, att arvsbeskattningen för sambor och gifta ska gälla från den 1 juli och inte från och med årsskiftet. Man skulle i och för sig kunna diskutera 2002. Det var då effekterna blev så kännbara och då tragedierna utspelades. Om nu regeringen lägger

fram ett sådant förslag – vilket jag vid närmare eftertanke inte tror – skulle det kunna bli så absurda problem att människor tvingas – fast det går inte, och det låter hemskt att säga – att försöka planera sitt döende. Det blir en sådan absurd konsekvens. Förbättringen med att säga att förslaget gäller retroaktivt är att påbudet har gått ut. Då är det ett fait accompli. Sedan kan vi i och för sig diskutera 2002. Jag kan förstå att där finns andra aspekter och svårigheter. Retroaktiviteten från detta års början är en utsträckt hand från mitt och flera andra partier – vi skulle kunna gå ihop om detta.

Fru talman! I början av finansministerns anförande tog han upp den bärande principen, det vill säga att fastighetsbeskattningen är en del av kapitalinkomstbeskattningen. Det är en intressant konstruktion som det fanns en enighet om vid 90-talets början. Men frågan är om den höll då rent intellektuellt eller logiskt och om den håller nu. Om fastighetsbeskattningen är en del av kapitalinkomstbeskattningen ska det vara tal om en inkomst. Men var finns inkomsten för villaägarna, för dem som har en fastighet? Den finns inte i reda pengar. Finns den inte i reda pengar hamnar vi i situationer då dina partikamrater med kåkar på fel ställen inte har likvida medel. Så tvingas de därifrån. Att hänvisa till att det är något bra bara för att det var en borgerlig regering eller att ni kom överens om detta med Wibble imponerar inte på mig. I sak är det en konstig konstruktion. Jag uppskattar att direktiven – till skillnad från Östros direktiv när han var skatteminister – ger oss fria händer att pröva även denna del. Det är bra.

Jag gillar däremot inte att statsministern – men det står inte för finansministern – i det offentliga samtalet med Fichtelius inför valrörelsen – det som vi alla fick se och ta del av – sade att fastighetsskatten fortsatt ska vara en skatt som följer med utvecklingen av fastighetspriserna. Det var det löfte han kunde ge på fastighetsområdet. Det är bra om finansministern bestämmer detta och inte uppfyller det löftet.

Anf. 27 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Först tar jag upp arvsbeskattningen. Jag lade märke till att finansministern inte hade några synpunkter på när ikraftträdandet skulle ske. Men jag kan skicka med synpunkten att det kan vara en idé att överväga detta. Ett dödsfall i en familj, mellan makar, är en sådan omvälvande företeelse att just beskattningsfrågorna inte bör vara en ytterligare börda. Då kan det vara idé att visa stor sympati – och det kan inte vara någon stor statsfinansiell fråga.

Låt mig sedan ge regeringen ett stort erkännande för att man har gjort många saker när det gäller att sänka fastighetsbeskattningen på olika områden. Men därtill har man varit nödd och tvungen. Taxeringsvärdena har drivit upp beskattningen till helt orimliga nivåer. Det var en intressant formulering när finansministern sade att med de nya förslagen ska den av fler upplevas som rimlig. Det måste betyda att många upplever dagens fastighetstaxering som orimlig.

Anf. 28 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Jag kan upprepa det jag sade.

Finansministern tog upp den kastade handsken vad gäller kapitalinkomstbeskattningen, det vill säga den principiella grunden för fastighets-

beskattningen. Jag vore tacksam om jag fick höra ett svar. Vad är det logiska med detta när det inte finns någon inkomst i reda pengar att beskatta? Den finns inte. Man säger i utredningssammanhang att det är en fiktiv inkomst. Fiktiv kommer av *fingere* på latin. Det betyder att den är påhittad. Den finns inte. Hur försvarar man att ha en beskattning på en inkomst som inte finns?

Jag hoppas att finansministern går upp i talarstolen. Jag blev lite förvånad när jag inte fick någon respons på det andra, och därför upprepar jag detta.

Fru talman! Min interpellation handlade om vad som händer med alla dessa människor under mellantiden. Det fick jag inte heller något svar på. Jag vet att ni har chansen redan nu efter remissomgången. Jag tror och hoppas att så många remissinstanser som möjligt ska påpeka just behovet av en retroaktivitet till årsskiftet även vad gäller arvsbeskattningen av äkta makar och sambor. Det är inte bara logik, fru talman, utan också hjärta i detta.

Det är två saker jag ser som absolut viktigast och som jag hoppas att jag får svar på, nämligen den principiella frågan om fastighetsbeskattningen som kapitalinkomstbeskattning och frågan om dem som riskerar att tidsmässigt falla mellan stolarna – vilket själva interpellationen faktiskt gällde.

Anf. 29 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den dåvarande borgerliga regeringen i början av 90-talet och Folkpartiets finansminister Anne Wibble hade naturligtvis en klar tanke när man föreslog principen för nuvarande fastighetsbeskattning.

Tanken är inte på något vis märklig. Om vi har andra typer av värden ska de beskattas så likformigt som möjligt.

Om man skulle undanta fastigheter från varje form av beskattning och säga att det är en form av kapital som inte behöver beskattas, skulle man definitivt bidra till att driva upp priserna på fastigheter. Det tycker jag en del har lyckats ganska bra med ändå under senare tid utan att kristdemokrater och andra borgerliga dessutom försöker få i gång prisutvecklingen i ännu högre utsträckning än vad vi har sett under senare tid. Därför är det rimligt att om man har en kapitalinkomstbeskattning att försöka hitta likformigheten, oavsett om det är värdepapper, fastigheter eller något annat. Många som har fastigheter har lån, inte minst unga familjer, och de är angelägna om den avdragsrätt de har för sina lån. Då är det rimligen fråga om en kapitalinkomstbeskattning, som ska fungera åt båda hållen – det gäller inte bara det som är förmånligt, utan man har också en rätt och en skyldighet i en samlad kapitalinkomstbeskattningsbild.

Jag tror att det är viktigt att vi också inser att det finns möjligheter att ha en kapitalinkomstbeskattning på fastigheter och annat som är likformig, men att vi naturligtvis måste göra någon form av anpassning om det visar sig att vi får en för snabb prisutveckling. Jag vill inte bidra till en ännu snabbare prisutveckling, som interpellanten uppenbarligen vill göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2002/03:106 om etablering av förskolor

Anf. 30 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Anna Grönlund har frågat mig om jag avser att arbeta för att få till stånd en förändring i den riktning som Skollagskommittén föreslår avseende etablering av enskilda förskolor.

Skollagskommittén lämnade sitt betänkande i december 2002. Kommitténs förslag innebär viktiga vägval för stora delar av utbildningsväsendet, inklusive förskolan. Avsikten är att förslagen ska remitteras under våren 2003. Remissinstansernas synpunkter kommer att tillmätas stor betydelse. När en proposition kan lämnas till riksdagen är ännu för tidigt att säga.

Jag avser inte att föregripa den process som behandlingen av utredningsförslaget innebär, genom uttalanden i riksdagens kammare i de olika frågor som tas upp i betänkandet.

Rent allmänt kan dock sägas att enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg har blivit vanligare under 1990-talet och fortsätter att öka. Sammantaget fanns 80 900 barn i enskilda förskolor, familjedaghem och fritidshem år 2001, vilket är ungefär 7 200 fler barn jämfört med året innan.

Detta innebär att 17 % av barnen som var inskrivna i förskolan gick i en enskild förskola, 40 % av dessa i ett föräldrakooperativ och knappt 30 % i en bolagsdriven förskola. Enskilda förskolor finns i dag i 226 av landets 289 kommuner. Omfattningen av enskilda förskolor och fritidshem är alltså väsentligt mycket större än till exempel de fristående skolorna.

Enligt skollagen är det kommunen som ger tillstånd till den som yrkesmässigt vill driva en förskola eller ett fritidshem. Krav på kvalitet och säkerhet måste vara uppfyllda. Kommunen har också tillsynsansvaret för verksamheten. Bidrag till enskild verksamhet bör av kommunen lämnas med ett belopp per barn som inte oskäligt avviker från kostnaden per barn i motsvarande kommunal verksamhet. Maxtaxan gäller i såväl kommunal som enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

De enskilda förskolorna har således vuxit fram i nära samverkan med kommunerna. Tillsynen av den enskilda förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen är viktig, eftersom det gäller känsliga miljöer för små barn, oftast organiserade i små enheter. Förutsättningarna för kommunen att utöva en sådan tillsyn är givetvis bättre genom den överblick och närhet som finns i kommunen än om till exempel Statens skolverk fick denna uppgift.

För att ytterligare stärka tillsynen av den ökande mängden enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg kommer dock Skolverket från och med i år att i sin instruktion få ansvar för tillsynen över kommunernas egentillsyn av enskild verksamhet.

Enskilda förskolor och fritidshem med olika inriktning bidrar till den mångfald som präglar den svenska barnomsorgen och som bland annat OECD särskilt uppmärksammat i sin utvärdering av förskoleverksamheten i Sverige. Verksamheterna bedrivs i olika former, såsom förskola, fritidshem, familjedaghem, öppna verksamheter, nattomsorg, föräldrakooperativ och personalkooperativ. Såväl inom den kommunala som inom den enskilda verksamheten finns förskolor som satsar på ekologi,

IT, bild, musik eller använder Reggio Emilia-inspirerad pedagogik eller Waldorf- och Montessoripedagogik. Förskolans läroplan ger stort utrymme för personalen att själv lägga upp den pedagogiska verksamheten så att den blir anpassad till barns behov och förutsättningar.

Min uppfattning är att vi har en förskola att vara stolta över när det gäller mångfald och valfrihet.

Anf. 31 ANNA GRÖNLUND (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Lena Hallengren för svaret, även om jag givetvis hade önskat att biträdande utbildningsministern hade varit lite mer tydlig i sitt svar. Men jag förstår att det kan finnas problem med det, i den tid som vi just nu befinner oss i.

I vissa avseenden tycker jag att svaret är mycket glädjande. Mångfalden och valfriheten inom förskolans värld ökar i Sverige. Antalet barn i alternativa förskolor ökar från år till år. Om jag har räknat rätt är det bara 63 av landets kommuner som inte har något slags alternativ inom förskolan. Det är positivt, både för föräldrar och för barn, som får valfrihet och alternativ. Men det är också positivt för förskolepersonalen, som ges möjlighet att förverkliga pedagogiska visioner och idéer.

Jag tror att den alternativa förskolan har kommit för att stanna i princip i hela Sverige. Föräldrar som har haft valfriheten och som har valfriheten att själva välja mellan kommunal och alternativ barnomsorg känner det som en styrka att de kan välja. Personal som har möjlighet att bestämma om han eller hon vill jobba åt kommunen eller en enskild entreprenör, starta eget eller driva kooperativ får en större möjlighet att växa och förverkliga sina pedagogiska idéer. Kort och gott: Alternativ förskola är bra.

Jag kan i Lena Hallengrens svar ana att även hon tycker att det är korrekt att det finns mångfald. Hon lyfter också fram att OECD särskilt har uppmärksammat det vid en utvärdering av förskoleverksamheten i Sverige. Det är bra att mångfalden finns brett, över hela fältet av förskolor, såväl kommunala som förskolor i annan driftsform.

Jag vågar påstå att den här utvecklingen aldrig hade kommit om den kommunala förskolan inte hade fått konkurrens. Att det finns flera förskolor som föräldrar och barn kan välja mellan gör att pedagogiken och förskolans innehåll finslipas och att nya, ännu inte etablerade pedagogiker växer fram.

I de 63 kommuner som inte har alternativ förskola utan där den kommunala förskolan har monopol är det säkerligen så att de pedagogiska inriktningarna och förskolans innehåll i mycket liten utsträckning präglas av den mångfald som återfinns i stora delar av landet. Åtminstone säger min personliga erfarenhet det.

Vi har i dag en lagstiftning som lämnar till kommunledningarnas godtycke att bestämma om alternativa förskolor ska etableras. Det är egentligen det som den här interpellationen handlar om. Det skiljer väldigt mycket i lagstiftning vad gäller friskolor och alternativ barnomsorg. Jag tycker att det vore rimligt att samma lagstiftning gällde förskolor som friskolor. Entreprenörer som vill starta förskoleverksamhet är i dag helt beroende av kommunledningens inställning till alternativa förskolor. Den här skillnaden i lagstiftning medför att kommunledningarna i de fall där de vill motverka valfrihet för medborgarna kan sätta sig i vägen för alter-

nativa förskoleetableringar. Jag antar att de 63 kommuner där det inte finns alternativa förskolor har ägnat sig åt precis det.

Självfallet ska det finnas ett bra regelverk, som de alternativa förskolorna såväl som de kommunala ska följa. Jag tycker att det är bra med förändringen att Skolverket har fått ett ökat ansvar för att se över det här.

I och med det här tycker jag också att lagstiftningen på hela området borde ses över. Det vore rimligt att samma principer gällde för etablering av förskolor och skolor. På så sätt tror jag att vi kan få en förskola med stor mångfald och god kvalitet.

Lena Hallengren avslutar sitt svar med att säga att vi har en förskola att vara stolta över. Men efter att ha sett LO:s affischer under valrörelsen undrar jag: Är du både stolt och nöjd?

Anf. 32 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Anna Grönlund började sitt anförande på ett positivt sätt, när hon sade att vi ska ta hänsyn till remissinstanserna. Jag hoppas att Anna och jag kommer att ha anledning att föra diskussionen vidare. Jag har för avsikt att invänta remissinstanserna. Det här är en väldigt stor fråga, och det är inte så enkelt som det många gånger kan låta.

Jag blir ändå lite bekymrad när jag hör Folkpartiets resonemang om förskolan, som jag tycker har ett väldigt ekonomiskt perspektiv. Man talar om driftiga entreprenörer som ska ut och driva verksamhet och kvittera ut bidrag enligt ett pengsystem.

Jag har en annan syn på förskolan. För mig är förskolan huvudsakligen till för barnens skull, inte för entreprenörerna. Barnperspektivet måste vara det som står i centrum. För mig är inte detta en näringspolitisk fråga, som handlar om att alla som har intresse och behov ska starta en förskola och utkvittera kommunala medel för detta.

Jag vill att varje barn ska ha rätt att gå till en förskola med hög kvalitet och välutbildad personal, och där ska varje barn mötas utifrån sina behov. De ska få omsorg. De ska få en stimulerande pedagogisk verksamhet.

För mig handlar inte mångfald om driftsform. För mig handlar mångfald om så mycket annat, som jag nämnde i mitt svar. Det handlar om olika pedagogiker som man använder, om olika inriktningar, som miljö och IT. Det handlar om kooperativ och så vidare.

Jag vägrar acceptera en syn där barnet ses som en kund med en peng där initiativet tas av entreprenörer med vinst som främsta drivkraft. Vinsten får inte stå i centrum för en förskola. Men jag vill gärna se pedagogiska alternativ, olika sätt att arbeta, olika inriktningar. Gör inte detta till en näringspolitisk fråga om vilka bolag som ska ha rätt att etablera sig och kvittera ut skattepengar!

Anna Grönlund frågade om jag var stolt och nöjd. När det gäller mångfalden och valfriheten är jag faktiskt både stolt och nöjd över den förskola som vi har i dag. 17 % av alla barn går alltså i en enskild förskola, och det är en stor del. Jag säger inte att det är en *för* stor del. Det kan säkert bli fler i många kommuner, och i andra kommuner kanske det ska bli lite färre. I Täby finns till exempel inga kommunala förskolor att välja mellan, så valfriheten är lite varierande.

Jag sätter ett stort värde på en mångfald i förskolan och en verklig valfrihet för föräldrarna, men jag tycker att Folkpartiet har fastnat i en

lite märklig diskussion där organisationsformen är en huvudfråga för den pedagogiska utvecklingen. Jag tror inte att de flesta föräldrar väljer mellan aktiebolag, förening eller del av en kommunal förvaltning, utan de väljer snarare pedagogisk inriktning för sina barn.

Prot. 2002/03:45
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 33 ANNA GRÖNLUND (fp):

Fru talman! Det verkar faktiskt som att jag och Lena Hallengren är rörande överens, fast jag tror att vi pratar runt varandra. Jag tycker inte att det här handlar om näringspolitik, utan det handlar om att få en god kvalitet på förskolan och dessutom om att se till att de som faktiskt arbetar inom förskolan får möjlighet att utveckla idéer. Det är viktigt att komma ihåg att det inte är formen utan innehållet och personalens möjlighet att forma sin egen verksamhet som är det väsentliga.

Problemet i dag, som jag ser det, är att den kommunala förskolan ibland kan vara hindrande. Förskolepersonal som exempelvis jobbar på olika kommunala förskolor som har en idé om hur de vill jobba tillsammans hindras av den kommunala strukturen. Och i de här 63 kommunerna, där det faktiskt inte finns någon valfrihet för föräldrar, finns det förmodligen inte heller någon valfrihet för förskolepersonalen. De som sitter vid makten i kommunledningarna där motverkar de här driftiga entreprenörerna som vill starta sin verksamhet, och det tycker jag är väldigt tråkigt. Det gör att förskolan får en sämre kvalitet, och det gör att mångfalden minskar.

För att uppmuntra de här entreprenörerna och öka kvaliteten och mångfalden vore det rimligt att tillåta de förskolor att etableras som faktiskt följer lagstiftningen och som säger att de ska arbeta efter läroplanen, och de borde också få de nödvändiga resurserna för att bedriva verksamheten. Vi vet att det är fullt möjligt att starta en alternativ förskola i dag, men man får inte kommunala resurser. Jag tycker att det är fel om det här ska bli en plånboksfråga.

Lena Hallengren var lite grann inne på det här med förskolepeng. Jag tycker att det är ganska bra. Jag tycker inte att den utveckling som vi har i Täby kommun, där det inte finns någon kommunal barnomsorg, är särskilt bra. Men jag tycker inte heller att den utveckling som vi exempelvis kan se i Luleå kommun, där det bara finns kommunal barnomsorg, är önskvärd. Det bästa vore att föräldrarna får en förskolepeng som är lika för alla barn. Då kan de utnyttja den oavsett om de väljer en förskola som drivs i kommunal regi eller om man väljer en förskola som drivs i alternativ regi. Det här garanterar kvaliteten inom förskolan, eftersom en förälder som inte är nöjd med den förskola som hon eller han har valt enkelt kan byta förskola. Det ger helt enkelt föräldrarna mer makt samtidigt som förskolorna får en tydlig signal om att det inte går att fuska med kvaliteten.

Jag tycker att en förskolepeng på en statlig nivå skulle vara ett bra sätt att lösa den här problematiken, som finns kring diskussionen om alternativa förskolor. Man skulle också komma till rätta med kvalitetsaspekten. Jag skulle vilja fråga Lena Hallengren hur hon ställer sig till införandet av en sådan peng.

Anf. 34 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att väldigt kort ge ett svar på frågan om ett pengsystem. Jag tror inte att alla barn kostar lika mycket. Jag tror att barn har olika behov. Att säga att alla barn får en peng som ska användas gör inte att alla får lika förutsättningar, som jag menar att förskolan och det övriga skolsystemet ska ge alla barn.

Jag vill inte på något sätt säga att den situation som Anna Grönlund beskriver, som kanske är gällande i Luleå och andra kommuner, är positiv eller bra. Jag delar Anna Grönlunds oro när det gäller områden där personalen inte känner att de har möjlighet att utveckla verksamheten på det sätt som de önskar. Jag menar att kommunledningen ska möjliggöra detta, men jag menar inte att det går att sätta ett likhetstecken mellan att utveckla pedagogik och känna frihet i arbetslivet och att starta eget. Jag menar att mycket av detta också kan rymmas inom den kommunala förskolans ram.

En aspekt som jag tycker har kommit bort i debatten är situationen i många mindre kommuner på landsbygden. I många fall resonerar vi utifrån storstadens villkor med många förskolor på ett litet område. Jag tror att det finns många som styr mindre kommuner på landsbygden som arbetar i andra realiteter. De brottas med frågan om hur man ute i byar och kommundelar ska lyckas ordna en bra förskola med kvalificerad personal för alla barn. Då handlar det i praktiken inte om hur många konkurrerande förskolor varje by ska ha utan om hur man får en organisation som fungerar och som kommunens ekonomi kan klara av.

En annan aspekt som bekymrar mig lite grann gäller den kommunala självstyrelsen och möjligheten till att fatta beslut utifrån den lokala situationen. Den kommunala självstyrelsen innebär att man i lokala demokratiska former kan resonera om hur kommunens angelägenheter ska skötas. Vissa partier vill ordna förskolan på ett sätt, andra partier på ett annat sätt. Med ert förslag tar man helt bort den möjligheten. Kommunen och den lokala demokratin spelar inte längre någon viktig roll för förskolan. Hur har ni i Folkpartiet tänkt när det gäller etableringsfriheten kopplad till den kommunala självstyrelsen, och hur tänker ni när ni vill dra undan just förskolan när det gäller kommunens planeringsperspektiv?

Anf. 35 ANNA GRÖNLUND (fp):

Fru talman! Jag kanske var något otydlig. Givetvis är pengarna till det enskilda barnet kopplad till barnets behov. Handikappade barn eller barn med särskilda behov ska givetvis ha en större peng.

Det viktiga, tycker jag, är att en förskolepeng faktiskt genererar mångfald och valfrihet, och den motverkar monopol, oavsett om det är kommunala monopol eller privata monopol. Jag ser det inte som bättre att det enbart är en enskild näringsidkare som bedriver förskoleverksamhet än att det bara är kommunalt. Det är lika dåligt. Det behövs lite konkurrens även på det här området för att man ska kunna få en god kvalitet.

Det går inte att komma ifrån det faktum att lagstiftning skiljer sig mellan förskolor och skolor. Jag tycker att det vore rimligt att införa en etableringsrätt för förskolor. Då får den personal som har idéer om alternativ pedagogik möjlighet att förverkliga sina idéer samtidigt som föräldrar och barn ges valfrihet. Det här är redan en självklarhet för många föräldrar runtom i Sverige.

Vi vet att det på friskoleområdet är Skolverket som bestämmer. Jag skulle kunna tänka mig att ha en liknande lagstiftning vad gäller förskoleverksamheten.

Det kan inte vara så att klåfingriga kommunpolitiker ska få sätta käppar i hjulet för driftiga entreprenörer som vill arbeta för att utveckla kommunen och för att ge föräldrar och barn valfrihet. En förändring av lagstiftningen på det här området i den riktning som Skollagskommittén föreslår skulle vara mycket positiv. Jag hoppas att Lena Hallengren får stöd för detta i den remissomgång som ska genomföras under våren och att Hallengren snarast efter det återkommer med en proposition om det här. Jag lovar att hjälpa Hallengren att få igenom den i riksdagen.

Anf. 36 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Konkurrens finns på friskoleområdet. 17 % av alla barn går i en enskild förskola. När vi för en debatt om förskolan och om alla barns start på det livslånga lärandet är det viktigt att vi gör detta till en fråga om barn och inte enbart en fråga om näringsfrihet, som jag faktiskt tycker att det tenderar att bli många gånger.

Jag tycker att det är viktigt att alla barn möts av en pedagogisk verksamhet, och den kan se väldigt olika ut. Jag tycker också att man ska påminna sig om den verklighet som många kommunpolitiker finns i. Det här är en fråga om barn och föräldrar, men det är också en fråga om att kommunpolitikerna ska ha möjlighet att planera för att alla barn och föräldrar ska känna att förskolan motsvarar deras förväntningar när det gäller personaltäthet och barngruppers storlek.

Det här är några av de svårigheter som vi står inför och som remissinstanserna förhoppningsvis kommer att belysa. Jag avser att återkomma i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2002/03:32 till utrikesutskottet

2002/03:33 till bostadsutskottet

2002/03:34 till konstitutionsutskottet

2002/03:36 till socialutskottet

2002/03:37 och 39 till miljö- och jordbruksutskottet

2002/03:40 till näringsutskottet

2002/03:42 till socialutskottet

Skrivelser

2002/03:28 till socialförsäkringsutskottet

2002/03:31 till lagutskottet

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.31 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

10 § Frågestund

Anf. 37 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Följande statsråd kommer att delta i frågestunden med regeringen: utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Jan O Karlsson, statsrådet Lena Hallengren, statsrådet Hans Karlsson och statsrådet Gunnar Lund.

Utrikesministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen. Välkomna!

Ambassadörers hållning i politiska frågor

Anf. 38 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesministern.

I lördags publicerades en debattartikel i en av Sveriges stora morgontidningar, i vilken Carl Tham, Sveriges ambassadör i Tyskland, uppmanar medborgare att bojkotta israeliska varor. I uppropet krävs också att handelsavtalet mellan EU och Israel ska rivas upp.

Jag avstår från att nu diskutera de politiska sakfrågorna men väl formerna för det här utrikespolitiska agerandet, som har rönt en del berättigad uppmärksamhet. En självklar princip har hittills varit att en ambassadör ska företräda den svenska utrikespolitiska linjen.

Min fråga till utrikesministern är alltså: Kan en svensk ambassadör driva en egen hemsnickrad politik, eller ska en ambassadör driva den politik som har lagts fast i de demokratiska församlingarna?

Anf. 39 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Jag delar inte uppfattningen i uppropet i sak, det vill jag till att börja med slå fast. För det andra ska ambassadörer naturligtvis framföra regeringens uppfattning. Det finns alltid utrymme för alla stats-tjänstemän att också ha personliga uppfattningar. Var lämplighetsgränserna går vill jag diskutera direkt med dem det berör och inte diskutera offentligt, inte heller i Sveriges riksdag. Det anser jag också vara en ren arbetsgivarfråga, och då diskuterar man inte förhållanden som gäller anställda direkt offentligt.

Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det här är inte vilken befattningshavare som helst, utan det är en person som är satt att företräda Sverige och Sveriges utrikespo-

litiska linje i ett främmande land. Vederbörande får naturligtvis ha vilka uppfattningar han vill i politiska eller andra sakfrågor, men frågan är om det är lämpligt om man bedriver en politik som man snickrar ihop själv när man är satt att företräda Sveriges utrikespolitiska linje. I det här fallet går det inte heller att säga att det enbart var som privatperson titeln ambassadör användes i undertecknandet.

Som en del av riksdagens kontrollmakt över regeringen vill jag fråga: Kommer ministern att göra någonting för att ta itu med att det bedrivs flera politiska linjer från svensk sida?

Anf. 41 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Det bedrivs inte fler utrikespolitiska linjer. Jag tror att alla som över huvud taget är berörda eller intresserade är väl medvetna om vad den svenska linjen är. Därmed finns det inte någon anledning för mig som utrikesminister att kommentera förhållandet med en av våra anställda utom de kommentarer som jag redan har gjort.

Allmänna förskolan

Anf. 42 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det har skett en hel del förändringar inom förskolan den senaste tiden. En stor reform som kom i kraft nu i januari är den allmänna förskolan. Det är en väldigt bra reform, tycker jag. Problemet är bara att regeringen inte har sett till att det kommer tillräckligt med resurser till kommunerna, till verksamheten, så att man kan få tillräckligt med lokaler och förskollärare så att det räcker till en bra pedagogisk grund att stå på just inom den allmänna förskolan och inom förskolan i sin helhet.

Nu har det till och med gått så långt att barn på flera ställen får vistas i tillfälliga baracker under dagarna i förskolan. Vi vet också att barngrupperna har blivit mycket större, att det inte finns tillräckligt med personal inom förskolan.

Jag vill fråga regeringens representant Lena Hallengren: Hur länge tänker Lena Hallengren och regeringen acceptera den situation som nu är i förskolan, att barn till exempel får vistas i baracker, att personalen slits ut i förtid? När tänker regeringen agera?

Anf. 43 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Den allmänna förskolan infördes ju den 1 januari. Det är ungefär tre veckor sedan. Det är lite svårt att redan nu utvärdera konsekvenserna av den. Det är många reformer som har genomförts, och det är möjligt att de till viss del blandas ihop.

Det viktigaste när det gäller allmän förskola är att det finns ändamålsenliga lokaler. Hur de ser ut på utsidan är faktiskt upp till varje kommun att avgöra. Jag förväntar mig att det är ändamålsenliga lokaler och en kvalificerad personal. Under mandatperioden kommer regeringen att tillskjuta resurser som motsvarar 6 000 fler förskollärare, badvakter och andra vuxna i förskolan. Jag ser fram emot att det är ett förslag som backas upp även av Centerpartiet.

Anf. 44 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det som verkar lite tragiskt är att regeringen hellre låter dessa barn fortsätta att gå i baracker än säger att nu ska vi ta krafttag med en gång. Vi har vetat under en längre tid att det behövs mer personal inom förskolan. Vi har också vetat under en längre tid att det behövs mer pengar till kommunerna så att man kan få en bättre skola och en bättre förskola. Men man har ryckt på axlarna och sagt: Vi får se i framtiden. Statsrådet Hallengren säger nu att man ska tillsätta fler förskollärare. Men vad står det i regeringens budget egentligen? Jo, att man gör det någon gång under mandatperioden, om ekonomin så tillåter. Man har alltså extra livremmar att ta till om man inte har lust att genomföra det här.

Jag tycker att det är skrämmande att regeringen tar så lätt på saken och inte låter barnen komma i centrum, i stället för att säga: Nu ska vi ta krafttag och se till att det snarast tillkommer fler förskollärare och att barnen får en bra pedagogisk grund från start i förskolan.

Anf. 45 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! När det gäller den allmänna förskolan är regeringen och Kommunförbundet överens om att det är en finansiell reform. Det vore intressant att någon gång få höra om Centerpartiets reformer, som lyser med sin frånvaro.

6 000 fler vuxna inom förskolan – det är någonting som ska genomföras under mandatperioden. Jag kan inte i dag tala om hur budgeten för 2004 kommer att se ut när vi är i januari 2003. Det förstår säkert Sofia Larsen och övriga.

Återigen: Det är upp till kommunerna att avgöra lokalfrågan. Ända sedan förskolan började byggas ut på 70-talet har det varit kommunernas ansvar, och jag tror fortfarande att det är kommunerna som allra bäst kan bedöma behoven av förskola och lokaler.

Narkotikaspridningen i Europa

Anf. 46 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Min fråga är till utrikesminister Anna Lindh.

En tillåtande attityd till droger har smugit sig in bland många ungdomar på senare tid. Det svenska samhället står starkt och samlat i sin kamp mot droger, trots att många drogliberala krafter verkar ute i Europa. Många ungdomar ser nya designade substansförändrade droger som ecstasy som bara ett medel att använda när man vill festa och ha kul.

Narkotiska preparat i Sverige har nästan undantagslöst ett annat ursprungsland. Mycket har av traditionen kommit från Asien och Sydamerika. Begränsade mängder av de traditionella preparaten produceras inom Europa. De designade drogerna har brutit detta mönster.

Produktionen av ecstasytabletter är omfattande i Holland, och många, inte minst narkotikapoliser i Sverige, hävdar att Holland är världsledande i produktionen av denna typ av narkotika. Detta sker inte långt bort i någon annan världsdel utan alldeles nära oss.

Mina frågor till Anna Lindh blir därför: Hur har utrikesministern uppmärksammat detta allvarliga förhållande i kontakter med EU-länder i allmänhet och Holland i synnerhet? Ämnar utrikesministern vidta någon

Anf. 47 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Det här är en mycket allvarlig fråga, men det är en fråga som framför allt justitieministern arbetar med. Så för närmare detaljer får jag hänvisa till Thomas Bodström.

Vi vet att droganvändningen ökar i dag. Vi tror samtidigt att en fortsatt restriktiv svensk narkotikapolitik där vi sätter upp tydliga gränser, där vi markerar att vi inte accepterar droger och där vi på alla sätt bekämpar narkotikan är det bästa sättet att hålla narkotikakonsumtionen nere.

Problemet med de nya drogerna som Ulf Sjösten tar upp innebär naturligtvis stora risker för nya grupper. Det är också ett skäl till att justitieministern i EU-samarbetet med sina justitieministerkolleger har tagit upp frågan om en restriktivare syn på narkotika och om möjligheten att förhindra narkotikaspridning i Europa.

Sedan har vi ytterligare en fråga om hur vi ska se till att vi inte får import av narkotika till Europa från områden, regioner och länder utanför Europa. Detta ges mycket hög prioritet av regeringen.

Anf. 48 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Vi kan givetvis diskutera hur man ska utöva påverkan. Polis- och åklagarsamarbete är här en mycket naturlig väg.

Men det borde också finna en aktivitet på det diplomatiska planet. I USA har man med bland annat diplomatiska medel påverkat producentländer i Sydamerika att bränna kokaodlingar. Där måste man givetvis också förse de berörda bönderna med alternativa odlingsmöjligheter. Den problematiken har vi ju inte när det gäller Holland.

Anf. 49 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Vi på Utrikesdepartementet är mycket engagerade i arbetet med att förhindra narkotikaproduktion och narkotikaspridning från länder utanför Europa. Vi har ett engagemang till exempel för att man ska hitta alternativa grödor, för att bidra till fredsprocessen i Colombia, för att försöka att förhindra den organiserade brottsligheten och narkotikaspridningen i Asien. Det är några exempel där vi har använt både starka politiska insatser och ibland biståndsinsatser för att få ned narkotikaproduktionen och därmed minska risken för narkotikamissbruk i Sverige.

Det är dock inte riktigt samma sak som att påverka den holländska regeringen. Arbetet i Europa gäller framför allt att få till stånd politiska överenskommelser, se över lagstiftningen, se över möjligheten att bilateralt arbeta direkt med Holland. Det är ett skäl till att det är justitieministern och inte utrikesministern som är huvudansvarig.

Frågestund

Anf. 50 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lena Hallengren, och den gäller förstås barn eftersom Lena Hallengren är ansvarig för dessa frågor.

Barnen är det viktigaste vi har. Att de får en bra start i livet är viktigt av olika skäl. Dels är det viktigt för barnens egen skull för att de ska utvecklas och må bra, dels är det viktigt för föräldrarna och dels är det viktigt för hela vårt land och dess framtid.

En god barnomsorg är något som vi alla tjänar på, och det är också en viktig framtidsinvestering. Åtta-tio barn finns inom någon form av förskoleverksamhet. Sedan maxtaxan infördes i vårt land har efterfrågan ökat. Barnens vistelsetid har blivit längre och barngrupperna har blivit större.

Vid en undersökning i slutet av förra året visade det sig att hälften av kommunerna räknar med ännu större barngrupper. Var tredje kommun väntar sig också fler barn per anställd.

90 % av den personal som jobbar med barn anser att barn är mer stressade i dag än för några år sedan. Allra värst är stressen för de små barnen. De påverkas särskilt negativt av för stora barngrupper. Kort sagt får barn illa i stora barngrupper, och det är inte bra.

Personalens möjligheter att genomföra ett bra arbete försämras också när barngrupperna är för stora. Därför vill jag fråga: Vilka initiativ tänker statsrådet vidta för att sätta ett tak för antalet barn i barngrupperna?

Anf. 51 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det var många fina ord från Liselott. Jag instämmer i alla ord om hur viktigt det är att satsa på barnen, att barnen sätts i fokus och att alla barn får en bra start i livet och på ett livslång lärande.

Det är helt riktigt att det har genomförts många reformer. Maxtaxan innebär att det inte ska finnas några ekonomiska hinder i vägen. Rätten för barn till föräldralediga och arbetslösa innebär att det inte ska vara föräldrarnas situation som styr barnens möjligheter till pedagogisk verksamhet. Och nu har vi också en allmän förskola som det nyss talades om.

Men hur man lägger upp verksamheten är upp till varje kommun. Jag kommer inte att verka för att införa en statlig norm som reglerar barngruppernas storlek. Det kommer att finnas allmänna råd och rekommendationer, men ingen norm som styr kommunerna, utan det är en fråga för varje kommun.

Anf. 52 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Det är oroande. Jag vet att regeringen har gjort ett uttalande om mer personal till förskolan. Jag tycker också att det är bra med mer personal, men gruppstorlekarna är särskilt viktigt. Nu är det inte bara personalen som slår larm utan det kommer larmrapporter från forskare och läkare särskilt när det gäller de små barnen.

Jag tänker återkomma i den här frågan för jag är inte nöjd med det svar som jag har fått. Jag tycker att det borde vara en inriktning att jobba inte bara för maxtaxa utan också för maxgrupper. Jag vet att det finns ett positivt uttalande i den riktningen, men det borde komma ett klart och

tydligt besked om ett tak för barngrupperna. Med det svaret skulle jag vara nöjd.

Prot. 2002/03:45
23 januari

Anf. 53 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag delar Liselotts uppfattning att många barngrupper är för stora. Därför avser regeringen att tillföra mera resurser under mandatperioden. Jag hoppas att det finns ett stöd för det från övriga riksdagspartier så att dessa resurser verkligen kan tillskjutas.

Med mer resurser kan barngrupperna minskas i storlek. Många kommuner bygger redan i dag fler förskolor och nya avdelningar för att kunna åstadkomma just detta.

Stabilitetspakten

Anf. 54 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Jag vill rikta mig till statsrådet Gunnar Lund med en fråga om stabilitetspakten.

Ett centralt inslag i det europeiska valutasamarbetet är den så kallade stabilitetspakten som är tänkt att vara en garanti för att inte euroländerna missköter sina offentliga finanser.

Under den senaste tiden har stabilitetspakten diskuterats flitigt, inte minst i medierna. Detta är delvis ett resultat av att en del europeiska länder – kanske framför allt Tyskland – har ekonomiska bekymmer.

Som en reaktion på dessa diskussioner kom för en tid sedan ett förslag om att man skulle förändra delar av stabilitetspaktens tillämpning. Min fråga till statsrådet Gunnar Lund är hur han ser på förslaget till denna förändring. Kan vi befara att stabilitetspakten är på väg att luckras upp och försvagas? Vad innebär i så fall detta för eurosamarbetet i stort?

Anf. 55 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Det är riktigt att stabilitetspakten är en mycket viktig överenskommelse som lägger fast regler för den ekonomiska politik som man behöver bedriva för att se till att den gemensamma valutan har tillräcklig styrka. Det är mycket sunda och vettiga regler som handlar om offentliga finanser, låg inflation med mera.

Det är väldigt viktigt att dessa regler ligger fast. Det är också den allmänna meningen – i alla fall bland finansministrar – att den ska göra det.

Däremot har man börjat att diskutera en lite större flexibilitet när det gäller tillämpningen. Det skulle bli lite större manöverutrymme om man till exempel har skött sin samlade skuldsättning väl. Det har vi gjort i Sverige. Jag tycker därför att detta är en vettig diskussion och någonting som man kan bejaka.

Många ser det som någonting negativt att dessa regler nu diskuteras och man ser med bekymmer på Tysklands och Frankrikes utveckling. Jag ser positivt på att vi tack vare stabilitetspakten och dess regler för en mycket intensiv diskussion runtom i Europa om hur den ekonomiska politiken ska utformas. Det välkomnar jag. Det är en kontrast till hur det såg ut för 15–20 år sedan i Europa då man aldrig hade den typen av dia-

Frågestund

log och då varje land skötte sina problem och ofta stälpte över dem på grannen. Så jag välkomnar det.

Anf. 56 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Det är positivt att det ligger fast. Jag tackar för svaret på min fråga.

Men jag skulle vilja höra vad Gunnar Lund har för bedömning utifrån Sveriges eventuella anslutning till euron. Kommer det att påverka oss till fördel eller till nackdel att det här förslaget nu diskuteras och eventuellt kommer att genomföras?

Anf. 57 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag tror att man även från dessa utgångspunkter ska se positivt på den diskussion som nu äger rum. Man kommer att hålla strikt på huvudreglerna, och man kommer att tillämpa dem fullt ut både mot små länder och mot stora länder.

Det som jag tycker är positivt är det vi ser nu, att man kan inte smita undan för att man heter Tyskland eller Frankrike. De släpas till samma skampåle som tidigare Portugal och Irland har fått göra. Det är viktigt.

För oss tror jag att det är positivt att man diskuterar en mer flexibel tillämpning, för vi är ju ute efter att skapa största möjliga buffertar i vår ekonomiska politik inför ett inträde i valutaunionen. Det skapar just en extra sådan buffert om det är möjligt för ett land som vårt, som sköter sin skuld, att ha lite större frihetsgrader i den ekonomiska politiken. Så ur den synvinkeln tror jag att det är fördelaktigt för vår del.

Försvarets samarbete med den ryska maffian

Anf. 58 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag tror att det är många som liksom jag har upprörts och förvånats över det vi sett på TV och över uppgifterna i dagens kvällstidning om hur det svenska försvaret har använt sig av narkotikasmugglare för att köpa stöldgods från Ryssland och samarbetat med den ryska maffian.

Svensk utrikespolitisk linje har varit att stödja den ryska spirande demokratin, att stödja Ryssland i skapandet av en rättsstat och att försöka få bukt med den ryska maffian, som på sikt också utgör ett hot mot Sverige.

Mot den bakgrunden vill jag fråga utrikesministern om det är lämpligt att det svenska försvaret samarbetar med den ryska maffian för att köpa stöldgods. Jag ber både TV-tittarna och utrikesministern att observera att jag inte ställer en fråga om just det här speciella fallet, eftersom ministern inte kan ha alla detaljkunskaper. Jag ställer heller inte en fråga som är under polisutredning eller under förundersökning, utan min fråga är rent generell: Hur ser utrikesministern på att Sverige samarbetar med rysk maffia för att köpa stöldgods? Är det lämpligt eller ej?

Anf. 59 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Med hänsyn till arbetsfördelningen i regeringen och att jag är ansvarig för vapenexporten är det jag som ska svara på frågan.

Jag vill först konstatera att det som nu, som det heter, avslöjas i en kvällstidning inte är någon nyhet. Den som läst tidningarna väl under det gångna året erinrar sig att redan förra våren aktualiserades frågan i en artikelserie i Dagens Nyheter. Det föranledde Försvarets materielverk och dess revisorer att noggrant gå igenom om något hade förevarit som det fanns att erinra mot. Inget tydde på det vid det tillfället. Man avstod då från att gå djupare in i ärendet. Det var inte behövligt. Det var alldeles uppenbart att något fog inte fanns för detta.

Vi utgår från att Försvarets materielverk, som alla myndigheter, har följt svensk lag. De har att hålla sig till de regler som gäller för offentlig upphandling. Regeringen kan inte och ska inte lägga sig i ärenden om offentlig upphandling som sker i regi av den enskilda myndigheten. Det har vi heller inte anledning att göra. Det blir mitt svar på Lars Ångströms fråga.

Anf. 60 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Det var inte ett svar på min fråga, tyvärr, som vare sig jag eller TV-tittarna fick. Det här har ju inte handlat om någon offentlig upphandling, som Gunnar Lund försöker ge intryck av för TV-tittarna, utan det har handlat om ett samarbete med rysk maffia för att köpa stöldgods.

Min fråga, oavsett om någon har begått ett brott eller inte, är av generell karaktär. Anser ministern att det är bra att Sverige samarbetar med rysk maffia för att köpa stöldgods? Jag ställer frågan mot bakgrund av att vår utrikesminister i andra sammanhang just har påpekat vikten av att stödja rättssamhällets skapande i Ryssland och motverka maffian. Det här sker ju på tvärsen.

Min fråga blir slutligen också: Är det en bra idé att Sverige lämnar tillbaka stöldgodset till Ryssland, som den ryska maffian har stulit och som nu finns hos det svenska försvaret?

Anf. 61 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Självklart ska inte Sverige samarbeta med rysk maffia. Det säger sig självt. Det finns heller inte tydligt och klart bevisat att så skulle ha skett i det här fallet. Definitivt har inte Sverige som nation gjort det. Det kan ha ägt rum oegentligheter, till och med brott av olika slag, i samband med den här affären. Det ska självklart bli en fråga för polis- och åklagarmyndigheter, och så bör det gå till. Men de svenska myndigheter som har varit involverade i det här har inte begått några fel, såvitt vi kan bedöma.

Jag vet att försvarsministern i dag har varit i kontakt med Försvarets materielverk för att få en ytterligare redovisning av ärendet, med anledning av att det har aktualiserats igen, för att se om det finns några tillkommande omständigheter. I så fall kommer vi att gå till botten med detta.

Frågestund

Anf. 62 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag hade tänkt rikta min fråga till utrikesministern, men jag hade läst mina papper dåligt. Det är möjligt att den mer lämpar sig för biståndsministern som också närvarar.

Jag har nyligen återkommit från en arbetsresa med Kubas demokrati-rörelse. Det som är spännande som sker på Kuba är att man har en tilltagande oppositionsrörelse. Man har fler unga som går in i oppositionen, man har fria bibliotek som växer som en rörelse och det pågår ett projekt där man samlat in ett stort antal namn för att få till stånd en folkomröstning om demokrati och mänskliga rättigheter.

Något som är välkommet för oss i Folkpartiet är den omsvängning i Sveriges Kubapolitik som har skett under Anna Lindhs utrikesminister-tid. Från att Pierre Schori tidigare åkte dit och hyllade Castro är man nu ganska tydlig vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter.

Min konkreta fråga är: Är Sverige berett att använda biståndsmedel för att stödja demokratirörelsen på Kuba?

Anf. 63 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Enligt regeringens arbetsfördelning är Erik Ullenhags bedömning korrekt, att det är jag som ska svara på frågan.

Vi är självfallet beredda att pröva stöd till befrielse-rörelser och demokrati-rörelser överallt i världen. Vi har i vår biståndspolitik en lång tradition av sådant stöd. Nyligen utgavs på initiativ av Afrikainstitutet *Sveriges roll i befrielsen av södra Afrika*, som i hög grad handlar om stödet till ANC, Frelimo och andra frihetsrörelser.

Självfallet är Sverige också berett att som ett komplement till sina hit-tillsvarande insatser, som nu är mycket begränsade vad gäller Kuba, också ta sådana initiativ. Det är jag beredd att positivt pröva.

Jag vill i sammanhanget också understryka att det för närvarande pågår en diskussion inom Europeiska unionen om Kubas anslutning till Cotonouavtalet.

Anf. 64 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Min förhoppning är i och för sig att man inte alldeles för lättvindigt ansluter Kuba till Cotonouavtalet, men det blir en senare dis-kussion.

Svaret gläder mig. Vad jag och Folkpartiet egentligen har för ögonen är att man ska försöka göra samma sak på Kuba som man gör i Vitryss-land, det vill säga att gå in och aktivt stödja och stärka demokrati-rörelser och enskilda organisationer.

Situationen på Kuba är nu i ett kritiskt läge. Man arresterade ett antal personer innan jul. Det pågår ett lågintensivt förtryck av oppositionen. Man har ett projekt, det så kallade Varelaprojektet, som är mycket fram-gångsrikt. Skulle Sverige ganska snart göra någonting, och det hoppas jag att biståndsministern i denna kammare kan lova, skulle det kunna bidra oerhört starkt till att stärka krafterna för demokrati på Kuba.

Anf. 65 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Först vill jag på det principiella planet förklara mig positiv till fortsatta insatser för att stödja demokratins krafter på Kuba. Av känslighets skull vill jag inte nu gå in på den exakta utformningen av sådana insatser. Det har att göra med att vi här handskas med en repressiv regim. Men principiellt ställer jag mig mycket positiv till sådana insatser.

Jag tycker också att jämförelsen med Vitryssland är talande.

Förskolan

Anf. 66 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag riktar mig till statsrådet Hallengren.

Det är bra att förskolan diskuteras mycket i den här kammaren och att det ställs frågor om den. Jag tycker också att det är bra att statsrådet Hallengren är tydlig när det gäller att genomföra den satsning som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är överens om under den här mandatperioden. Vi har kvar en del jobb, och jag hoppas att vi snart kommer i gång med det jobbet.

Skollagskommittén lade nyligen fram sitt betänkande. Om jag är rätt informerad fanns det, bland alla förslag som kom från Skollagskommittén, ett förslag, som kommit från de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet, om att införa fri etableringsrätt för förskolan i kommunerna.

Jag har svårt att överblicka konsekvenserna, men det är klart att som vänsterpartist är jag orolig om kommunernas möjlighet att använda förskolan som ett redskap i det livslånga lärandet försämras.

Jag skulle vilja fråga ministern om hon ser några konsekvenser om förslaget om fri etableringsrätt för förskolan i kommunerna skulle bli verklighet.

Anf. 67 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det finns säkerligen ett flertal konsekvenser både av den fria etableringsrätten för förskolan och av många andra saker som Skollagskommittén har lagt fram förslag om. Jag har faktiskt inte för avsikt att föregå alla de remissvar som kommer att komma in. Det kommer att vara viktiga remissinstanser både i fråga om det som gäller förskolan och i fråga om det som gäller skolan.

Det jag vill säga i sammanhanget är ändå att det är viktigt och betydelsefullt, tycker jag, att vi har mångfald och valfrihet i förskolan. Redan i dag, som regelverket är konstruerat, har vi faktiskt 17 % som går i en enskild förskola. Jag vill dock inte föregå detta och säga något innan jag har lyssnat på remissinstanserna. I så fall skulle ju de göra ett onödigt jobb.

Anf. 68 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag tycker att vi under en lång tid har försökt lyfta upp förskolans betydelse. Förskolan har fått en läroplan. Det är noga med att den ska ingå i kommunens planering. Det var ur den synpunkten jag ställde den här frågan, för jag har stora farhågor för att detta kommer att innebära att förskolans roll i det livslånga lärandet kommer att försvåras.

En annan fråga som rör förskolan är ju hur vi ska kunna rekrytera den personal som vi båda vill ska komma till förskolan för att minska barngrupperna och öka personaltätheten. I det gemensamma program som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har pratat vi ju om de här nya resurserna, de här 6 000.

Då behöver vi personal. Men vi vet också att det kan vara lite problematiskt. Därför undrar jag om statsrådet har några konkreta förslag om hur vi ska få fler att välja förskolläraryrket. Det är ju oerhört viktigt att förskolläraryrket framstår som någonting positivt och stimulerande. Det är på det sättet vi kan få fler att välja den utbildningen.

Anf. 69 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag hoppas och tror att just den debatt som vi har kring förskolan visar hur viktig förskolan är, hur viktigt det är att barnen sätts i centrum och att alla de som i dag söker sig till lärarutbildningen faktiskt också känner att förskolan är en viktig plats att arbeta på, att de känner att förskolan är lika viktig som grundskolan. Där läggs många förutsättningar fast för barn.

Jag har ingen patentrösning på hur vi ska få många fler att jobba i förskolan, men vi kan konstatera att många fler är intresserade av att bli lärare i någon form. De söker sig till lärarutbildningen, och de blir också antagna. Jag tror att vi måste jobba med att kompetenshöja, ge möjlighet till kompetenshöjning, både för förskollärare och för barnskötare som finns i verksamheten.

Jag tror också att det naturligtvis handlar om statusen, hur vi ser på att arbeta med barn. Det är en stor attitydfråga i hela samhället, och där har vi alla ett gemensamt ansvar.

Sjukskrivningar

Anf. 70 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till minister Hans Karlsson. Sedan 1998, då ersättningsnivåerna höjdes, har sjukskrivningskostnaderna ökat dramatiskt. De hotar nu balansen i statens finanser. Många hävdar att en bidragande orsak till detta är att attityderna till sjukskrivning har ändrats på så sätt att försörjning genom sjukskrivning blivit mer accepterat. Denna åsikt framfördes bland annat vid en konferens som nyligen hölls vid Studieförbundet Näringsliv och Samhälle. Åtgärder efterfrågas nu för att få en mer återhållsam attityd.

Anser ministern att den av regeringen aviserade höjningen av ersättningsnivån kommer att bidra till en attitydförändring och till större försiktighet med att tillgripa sjukskrivning?

Anf. 71 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag tror att den planerade och aviserade – dock ännu ej bestämda – höjningen av ersättningsnivån, alltså höjningen av taket, kommer att leda till ökad rättvisa i sjukförsäkringen. Jag tror också att det är viktigt att flera omfattas av försäkringen så att flera är beredda att vara med och betala till en bra försäkring för alla. Det är så att säga det

grundläggande motivet till att diskutera en takhöjning. Nu ska frågan slutligt prövas i samband med vårpropositionen.

Jag har inte bekymrat mig mest för huruvida attityder har ändrats eller inte. Kanske är det så. Kanske har attityder hos läkare ändrats. Det jag har fokuserat på nu är möjligheten för flera att få hjälp att bryta sin sjukskrivning så att de kan komma tillbaka till jobbet. Jag tror att vi har brister därvidlag i handläggningen av försäkringen. Jag vill rätta till det så att vi får pröva människors arbetsförmåga så långt det över huvud taget är möjligt.

Anf. 72 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! I detta sammanhang har ministern, vad jag förstår, vid ett flertal tillfällen talat om ekonomiska drivkrafter vad gäller arbetsgivarnas inställning och vilja att agera. Tror ministern att ekonomiska drivkrafter också kan påverka, och eventuellt styra, enskilda personers agerande och inställning?

Anf. 73 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Ja, det tror jag absolut. Jag tror att ekonomiska drivkrafter, i form av exempelvis sänkt sjukersättning, är utomordentligt effektiva för att minska antalet sjukskrivningar och därmed också minska kostnaderna.

Jag är inte säker på att det är effektivt på lång sikt med hänsyn till hälsan. Jag tror nämligen, eller jag är övertygad om, att om man sänker ersättningsnivån kommer det att tvinga människor att gå till jobbet sjuka eftersom de inte har råd att vara hemma. Det drabbar företrädesvis grupper som uppvisar en hög sjukfrånvaro redan i dag på grund av tunga jobb. Det kan vara dåliga ryggar eller utslitna axlar, inte minst i vården.

Jag vill inte använda den vägen. Jag vill försvara och utveckla en försäkring som ger en hög ersättningsnivå men som är effektiv i tillämpningen så att människor verkligen får en möjlighet att komma tillbaka i deltidssjukskrivning eller i arbete på heltid när man har blivit rehabiliterad.

Flyktingstatus

Anf. 74 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till Jan O Karlsson. Den 11 april förra året gick regeringen ut med beskedet att man skulle snabbutreda frågan om flyktingstatus i svensk lag för människor som förföljs på grund av sitt kön eller sin sexuella läggning. Utredningen skulle vara klar den 1 oktober förra året – men den har inte ens börjat arbeta! Det finns inte ens någon utredare tillsatt. När kommer utredningen och när kommer lagförslaget?

Anf. 75 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Som jag vid flera tillfällen har haft möjlighet att ta upp i kammaren har bedömningen förändrats sedan vi förra våren gjorde bedömningen av behovet av en särordning i Sverige när det gäller flyktingstatus för de grupper som frågeställaren tar upp. Vi ska till att börja

med vara klara över att det här redan är ett skyddsskäl för människor som söker asyl här i landet.

Vad som har inträffat är att under det danska ordförandeskapet har beredningen av frågan, som också är föremål för samordningsinsatser inom EU och i berört ministerråd, snabbats upp högst avsevärt. Jag räknar därför med att vi kan genomföra det här arbetet parallellt med det arbete som sker inom den europeiska unionen. Jag räknar med att inom kort kunna lämna besked till kammaren om hur detta arbete har fortgått.

Anf. 76 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Socialdemokraternas flyktingpolitik lämnar mycket att önska, och jag ska inte påstå att just den här delfrågan tar priset. Jag vill snarare se den som ett exempel på en allmän passivitet. Jag blir lite förvånad över ministerns besked. Betyder det att utredningen är nedlagd? Är det inte längre aktuellt att snabbutreda detta, eftersom regeringen menar att det är bättre att vänta på EU? Det besked vi hade tidigare var just att Sverige tänkte gå före.

Jag blir också mycket förvånad över att Jan O Karlsson hänvisar till att dessa grupper redan nämns som skyddsbehövande i en annan paragraf i utlänningslagen. Jan O Karlsson har själv sagt att den här ändringen är viktig eftersom dessa gruppers ställning i asylprocessen ska stärkas. Menar statsrådet att det inte längre är så viktigt att åstadkomma en stärkning av den rättsliga ställningen?

Anf. 77 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Även om vi gör ett eget utredningsarbete och ett eget lagstiftningsarbete kommer vi att få anpassa lagstiftningen till det direktiv som Europeiska unionen håller på att arbeta fram.

I det skede då vi lade fast den ursprungliga planen gjordes en mer pessimistisk bedömning om den tidtabell varefter EU skulle arbeta. Den har drastiskt förändrats, dels efter toppmötet i Sevilla, dels på grund av det danska ordförandeskapets sätt att fungera. Det innebär antagligen ingen onödig tidsförlust att vi nu avvaktar arbetet inom EU. Även en svensk snabbutredning skulle till sitt resultat ha fått anpassas till det direktiv som sedermera kommer fram i EU-arbetet.

Med tanke på frågeställarens tveksamhet inför den svenska socialdemokratiska regeringens flyktingpolitik vill jag understryka att jag inte minst från folkpartigruppen har fått mycket kraftigt stöd för mina ansträngningar att arbeta för en samordnad europeisk asylpolitik.

EMU

Anf. 78 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till EMU-minister Gunnar Lund. Inte helt oväntat handlar den också om EMU.

Jag är intresserad av hur Sverige kommer att agera vid ett ja till EMU. Självklart är det nu upp till svenska folket, och vi ska följa det beslut svenska folket fattar. Men om det blir ett ja till EMU måste det vara en viktig uppgift för regeringen att se till att de positiva effekterna blir så stora som möjligt och de negativa effekterna så små som möjligt.

En negativ effekt, som tyvärr har uppkommit och som egentligen inte har med EMU att göra, är att affärerna avrundar uppåt, det vill säga passar på att höja priset. Detta missgynnar konsumenterna.

En positiv effekt som EMU skulle kunna medföra är att man kan göra prisjämförelser mellan länderna för att pressa ned priser som ligger överdrivet över genomsnittet. Det gynnar konsumenterna.

Min fråga är om regeringen har funderat på hur man vid ett ja till EMU ska agera för att befrämja positiva effekter och reducera negativa effekter.

Anf. 79 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Konkreta förberedelser kan ju inte inledas förrän vi vet vad vi har fått för resultat i folkomröstningen. Det säger sig självt. Men en hel del kan vi planera för ändå, så att vi har en rimlig beredskap om det blir ett ja i folkomröstningen den 14 september. Då finns det en lång rad saker man bör tänka på.

Jag tror också att det finns klart positiva effekter att utvinna, men det finns också en del saker som man ska se upp med. Prishöjningar är en sådan sak. Det har fått mycket uppmärksamhet, och det är begripligt. Det är många som har rest utomlands och då tagit sig en kopp kaffe eller ätit en lunch och upptäckt att det har blivit dyrare, och de har fått intryck att den gemensamma valutan är skuld till detta. På sina håll är det nog så. Man har rundat av lite väl frikostigt. Men ser man på prisutvecklingen generellt, inflationstakten, i euroområdet kan man konstatera att den inte har ökat till följd av införandet av euron. Snarast kan man eventuellt avläsa en press i motsatt riktning.

Men ändå: Vi ska vara väldigt vaksamma på det här. När sedlarna och mynten kommer i omlopp hos oss ska vi naturligtvis genom alla tänkbara åtgärder, kontroller och annat se till att motsvarande prishöjningar inte äger rum. I gengäld ska vi kunna dra nytta av den prispress och ökade konkurrens som blir resultatet av euron.

Anf. 80 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag förstår också att man inte kan börja med detta hur tidigt som helst. Vi får avvakta resultatet. Men jag skulle redan nu vilja skicka med några tips.

Jag har nyligen kommit hem från en resa till Grekland. Där har man varit med om negativa effekter i form av höjda priser. Man säger att orsaken till det är att jämförpriset togs bort. Under en övergångsperiod angavs priset i den gamla valutan, alltså den grekiska valutan, och så kunde konsumenterna jämföra med det nya priset och själva räkna om i euro. Så länge jämförpriset fanns kvar vågade inte affärerna höja priset, men när det togs bort höjde man genast priset. Ett förslag är att man skulle kunna ha en lång övergångsperiod där man har det svenska priset bredvid europriset.

Ett annat förslag, som jag inte har hört talas om men som jag själv har hittat på, är att man skulle kunna ange genomsnittspriset för varan i euroområdet jämsides med priset i euro i Sverige. Så skulle man kunna jämföra, och det som ligger extremt över blir det då en prispress på.

Detta var bara några tips från min sida.

Anf. 81 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag tackar för de tipsen och välkomnar fler. Vi ska förbereda detta mycket noggrant. Vi kommer också att ha en hel del tid på oss. Om folkomröstningsresultatet föreligger i september och är positivt kommer det att dröja åtminstone till den 1 januari 2006 innan vi faktiskt kan få sedlar och mynt i omlopp. Den tiden ska vi utnyttja väl.

Jag vill igen understryka att man får betänka att de effekter som vi har sett och som har förekommit då euron introducerades i andra länder är engångseffekter. De är olyckliga, och vi ska undvika dem, men det är engångseffekter.

När det gäller prisutvecklingen generellt och på längre sikt är jag alldeles övertygad om att den gemensamma valutan bidrar till en press nedåt på priserna. Det kommer att bli lägre inflation. Vi, som dras med en prisnivå som ligger 20 % över genomsnittet i Europa i övrigt, kommer att få en betydande press på våra företag och butiker. Det betyder rimligen att vi får en lägre prisnivå framöver om vi går med i EMU.

Utlokalisering av statliga myndigheter

Anf. 82 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetslivsminister Hans Karlsson.

Regeringen beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti förra året att tillsätta en särskild utredare för att förbereda och genomföra inrättandet av en ny tillsynsmyndighet över arbetslöshetsförsäkringen. I uppdraget ingick även att föreslå en lokaliseringsort för myndigheten och att man då skulle ta hänsyn till riksdagens principer för lokalisering av statliga verksamheter. Detta innebär att man skulle försöka hitta en annan lokaliseringsort än Stockholm.

Nu har enmansutredaren kommit fram till att den bästa orten för denna nya myndighet är just Stockholm. Ett av skälen lär vara att den aktuella personalen på AMS vägrar att flytta. Anser ministern att detta är ett godtagbart skäl för ortsplaceringen och att detta skulle väga tyngre än riksdagens principer om decentralisering av statliga myndigheter?

Anf. 83 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag tvingas nog bli Annelie Enochson svaret skyldig när det gäller lokaliseringen av det enkla skälet att denna fråga bereds. Jag känner till utredarens inställning. Detta handlar som alltid om en avvägning mellan olika intressen. Det regionala intresset är en stark del i en sådan avvägning. Det finns också andra skäl att väga in – det handlar om möjligheten att upprätthålla kompetens och närhet till övriga arbetslöshetskassor. Var myndigheten så småningom hamnar och vilken avvägning som kommer att göras är det för tidigt för mig att säga någonting om.

Anf. 84 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Tack för svaret. Erfarenheter från andra utlokaliserade verk, till exempel Banverket och Vägverket i Borlänge, visar att det finns gott om kompetent personal runtom i landet. När man flyttade Boverket i augusti 1989 till Karlskrona kom det duktig personal från hela Sverige.

De som inte ville följa med från Plan- och byggverket vid flytten från Stockholm fick snällt stanna kvar i Stockholm och försöka hitta ett arbete där.

I Göteborg som faktiskt är rikets andra stad har vi bara fyra statliga verk. Vi har Fiskeriverket, Sjätte och Andra AP-fonderna och Statens verk för världskultur.

Eftersom Göteborg är så underrepresenterat och det ska ske en utlokalisering från Stockholm undrar jag om man kan tänka sig Göteborg som en utlokaliseringsort.

Anf. 85 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag tänker inte binda mig för någon uppfattning när det gäller lokaliseringsort. Jag tror att vi skulle kunna ha en ganska omfattande diskussion här i kammaren om vilken ort som är mest lämpad.

Jag vill understryka att det inte var mitt argument att kompetens inte finns någon annanstans än i Stockholm, utan jag säger att det är den typ av argument som förekommer och den typ av avvägningar som ska göras. Självfallet finns kompetens att tillgå i hela landet. Men sedan är frågan om den finns för denna speciella verksamhet. Nu vill jag inte att vi ska få en debatt om huruvida kompetens finns eller inte i detta fall. Jag säger att det är ett kriterium som man väger in, och det regionalpolitiska kriteriet är också väldigt starkt.

Försäkringskassans resurser

Anf. 86 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Hans Karlsson.

En viktig orsak till att personer är långtidssjukskrivna och inte kommer i rehabilitering tillräckligt snabbt är att försäkringskassan har haft dåliga resurser.

Regeringen har i en promemoria nyligen uttryckt att en lösning på detta problem är att anställa och utbilda fler läkare i försäkringsmedicin. Det har visat sig att ett stort antal personer som söker läkare får diagnosen utmattningsdepression eller att de har andra psykosomatiska symtom. Många läkare saknar kunskaper om hur man ska behandla dessa människor, och därför kommer inte människor i rehabilitering tillräckligt snabbt.

Jag undrar om statsrådet avser att göra någonting för att öka kunskapen när det gäller psykosomatisk medicin hos läkare så att fler sjukskrivna kommer i arbete tidigare.

Anf. 87 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag får, precis som när det gällde den förra frågan, säga att jag kanske blir svaret delvis skyldig. Detta är en fråga som delvis överlappar mitt ansvarsområde och socialministerns ansvarsområde när det gäller utbildning av läkare rent allmänt. Det som jag bereder och det som vi nu har remitterat tar sikte på att i vart fall förstärka utbildningen av företagshälsovårdsläkare. Tillströmningen till utbildning för företagshälsovårdsläkare är god. Ambitionen är också att med utbildning av allmänläkare fokusera ytterligare utbildning på försäkringsmedicin.

Frågan om utbildning i andra behandlingsmetoder överblickar jag dessvärre inte nu. Jag inser problematiken, och det är viktigt att vara uppmärksam på detta. Jag tror nämligen precis som frågeställaren att det behövs ökad kunskap och förståelse om denna typ av sjukdomar och om hur man rehabiliterar dem som får dessa sjukdomar.

Förskollärare

Anf. 88 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Lena Hallengren som gäller förskolan.

Vi har tidigare under frågestunden haft två huvudfrågor uppe, dels om stora barngrupper, dels om brist på utbildad personal. Det är bara ungefär hälften av personalen som är utbildade förskollärare.

Jag trodde att vi var överens om att det var viktigt att vi skulle få förskollärare till våra förskolor. Därför blev jag väldigt förvånad när jag läste ett TT-meddelande från december där statsrådet Hallengren säger:

Jag vill nog inte se det som att det blir en bättre kvalitet för att man har en större andel förskollärare.

Jag vill med anledning av detta uttalande, om det är rätt återgivet, fråga statsrådet hur hon ser på värdet av utbildade förskollärare.

Anf. 89 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag får tacka Ulf Nilsson för att han ställer frågan så att jag får möjlighet att tydliggöra mig i ett sådant här officiellt sammanhang.

Naturligtvis är förskollärarna en oerhört viktig grupp inom förskolan. Mitt långa samtal med TT, som för övrigt pågick 45 minuter, som många kanske känner igen sig i, resulterade i ett par rader. Det handlade om hur man ser på en förskola där ungefär hälften inte är förskollärare. Jag tycker inte att man som förälder ska oroa sig och känna att barnskötare innebär en låg kvalitet. Jag menar att både förskollärare och barnskötare står för kvalitet, men naturligtvis på olika sätt. Förskollärarna har en annan roll i förskolan eftersom de har en pedagogisk utbildning, en lång högskoleutbildning. De är väldigt viktiga. Men jag tror att vi ska vara realistiska. Och jag är gärna ärlig och säger att målet inte är att 100 % av personalen inom kort ska vara förskollärare, utan både barnskötare och förskollärare är viktiga yrkeskategorier i förskolan, och dessa yrkeskategorier kommer vi att se en bra tid framöver. Jag ser ingen anledning att ändra denna målsättning.

Anf. 90 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Vi har från Folkpartiet föreslagit att man ska skriva in i läroplanen att pedagogiskt utbildad personal ska ha ansvar för verksamheten. Vi har också föreslagit att den allmänna förskolan ska uppnå tydliga mål. Jag är övertygad om att om förskolan ska vara något mer än barnomsorg behöver man pedagogiskt utbildade lärare.

Men låt mig vända på frågan och ställa en rak fråga till statsrådet. Anser statsrådet att det blir bättre kvalitet i förskolan om vi får fler förskollärare?

Anf. 91 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Kvalitet är ett begrepp som vi skulle kunna vrida och vända på ganska länge tror jag. Ja, förskollärare står för kvalitet. Men det gör också barnskötare. Man bidrar på olika sätt till förskolans verksamhet.

Jag ser också väldigt positivt på det som Ulf Nilsson säger om att förskollärarna är pedagogiska ledare för förskolan. Det hoppas jag att vi kan vara överens om även framöver i skollagskommittéarbetet, alltså att förskollärarna har en pedagogisk ledarroll i förskolan. Men jag tycker att vi ska erkänna att både förskollärare och barnskötare står för kvalitet men på olika sätt eftersom de har olika erfarenheter och olika roller att fylla i förskolan.

Jag tycker att förskolan ska ha mål att sträva mot. Men vi har ännu inte skolplikt i förskolan, och det är inte heller på väg att genomföras för fyra- och femåringar. Det är valfritt för föräldrarna att låta barnen delta i denna verksamhet, men det är obligatoriskt för kommunerna att erbjuda denna verksamhet för alla fyra- och femåringar.

Förbud mot barnaga inom EU

Anf. 92 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till utrikesministern. Den handlar om mänskliga rättigheter för barn.

FN har antagit en konvention om barnens rättigheter som har ratificerats av i stort sett alla regeringar. Barn har en extremt utsatt position när det gäller våld och andra sätt att kränka deras mänskliga rättigheter. Ett av de värsta sätten att kränka barns mänskliga rättigheter är att låta föräldrarna slå dem, att aga dem.

Jag blev väldigt upprörd när jag under julen hörde ett program där det framkom att många länder inom EU inte har förbud mot barnaga. Det är en minoritet av Europas länder som har det. Det är bara nio länder som har förbud mot barnaga. Tack och lov har Sverige det.

Jag vill be utrikesministern att i samtal med sina kolleger i EU arbeta för att varje land i Europa inför förbud mot barnaga.

Anf. 93 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Jag håller med Helena Bargholtz om att det är viktigt att ha förbud mot barnaga, och jag skulle önska att många fler länder hade det.

Jag tror att detta är en attitydfråga som vi bäst arbetar med genom att på ministernivå och på politisk nivå i olika sammanhang förklara hur viktigt förbudet mot barnaga är och varför vi i till exempel Sverige kan se att det har haft väldigt bra effekter.

Jag tror tyvärr inte att vi är framme vid att försöka hitta något slags gemensam europeisk lösning på detta. Men jag tror att detta till stor del är en attitydfråga där både parlamentariker och regeringsledamöter kan göra en viktig insats.

Anf. 94 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Det är en fråga som man skulle kunna göra något mycket konkret av.

EU och Europarådet, där jag själv kommer att ingå som delegat, borde kunna ta en stark rekommendation att alla medlemsländer ska förbjuda barnaga.

Vi har en lagstiftning i Sverige. Den skulle till stora delar kunna omvandlas, förställer jag mig, till alla andra länder. Det är inte bara en attitydfråga. Det är en mycket starkare fråga om barnens mänskliga rätt att slippa bli slagna av sina föräldrar.

Anf. 95 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Jag tar gärna med mig förslaget, men för att kunna genomföra det tror jag att det krävs att man ändrar attityder i ett antal länder. Då tror jag att det är viktigt att vi gör insatser både från parlamentariker och från regeringsledamöter.

Jag tar gärna med mig Helena Bargholtz förslag.

Anf. 96 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Frågestunden med regeringens ledamöter är därmed avslutad. Jag tackar deltagande statsråd för medverkan i frågestunden.

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Förslag

2002/03:RR9 Riksdagens revisorers förslag angående Med tvång och god vilja – vad gör Statens institutionsstyrelse?

12 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 23 januari

2002/03:140 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Kommunala folkomröstningar

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 januari.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 23 januari

2002/03:422 av *Marie Engström* (v) till statsminister Göran Persson
Barnkonvention

2002/03:423 av *Krister Örnfjäder* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Lokalisering av tillsynsmyndighet

Prot. 2002/03:45
23 januari

2002/03:424 av *Johan Linander* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Situationen på kriminalvårdens sexualbrottsavdelningar
2002/03:425 av *Rigmor Stenmark* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Herrelös mark
2002/03:426 av *Britta Lejon* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Användning av Internet
2002/03:427 av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Ambassadören i Tyskland
2002/03:428 av *Christer Nylander* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
E 22:an genom Skåne
2002/03:429 av *Marie Wahlgren* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Kulturen i Skåne
2002/03:430 av *Carina Hägg* (s) till vice statsminister Margareta Winberg
Hotells och kursgårdars tv-utbud

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 januari.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 januari

2002/03:371 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Intervjuantagning till högskolan

den 22 januari

2002/03:311 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Placering av barn utanför hemmet
2002/03:326 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Tvångsisolering enligt smittskyddslagen
2002/03:330 av *Cecilia Magnusson* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Maria Ungdomsmottagning i Stockholm
2002/03:358 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Godis och läsk med anknytning till narkotika
2002/03:380 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Jan O Karlsson
Avvisning av kristna flyktingar från Nigeria

2002/03:383 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Spelberoende

2002/03:384 av *Rigmor Stenmark* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Lagstiftningen angående luftfakturor

2002/03:385 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Säkerhetspolisens registrering av homosexuella

2002/03:386 av *Yvonne Ångström* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Jordförvärvslagstiftningen

2002/03:388 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
E 6:ans färdigställande upp till norska gränsen

2002/03:389 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Färjetrafiken till Visingsö

2002/03:390 av *Yvonne Ångström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Rikstrafikens upphandling av flyg- och tågtrafik

2002/03:391 av *Owe Hellberg* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Direktverkande elvärme i nyproduktion

2002/03:394 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Berit Andnor
De nya pensionsbeskeden

2002/03:397 av *Eva Arvidsson* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Ny varumärkeslag

2002/03:399 av *Roger Karlsson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Bidrag för minskad elförbrukning

2002/03:400 av *Johnny Gylling* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky
Nätbolagens ansvar för brister i elnätet

2002/03:401 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ulrica Messing

Utbyggnad av Visby hamn

2002/03:404 av *Viviann Gerdin* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Jordförvärvslagen

2002/03:405 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Lena Hallengren
Skolverkets uppföljning av statsbidraget för personalförstärkningar

2002/03:407 av *Åsa Domeij* (mp) till justitieminister Thomas Bodström
En fristående myndighet för att utreda misstänkta brott inom polisen

2002/03:408 av *Åsa Domeij* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Rörliga elpriser

2002/03:409 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Förmånsrättsordningen

2002/03:410 av *Christina Nenes* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Fullgörande av skadeståndsskyldighet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 januari.

Prot. 2002/03:45
23 januari

15 § Kammaren åtskildes kl. 15.00.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.31 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Val till Nämnden för lön till riksrevisorerna.....	1
2 § Avsägelse.....	2
3 § Anmälan om kompletteringsval till utrikesutskottet och bostadsutskottet.....	2
4 § Svar på interpellation 2002/03:118 om Hemsö fästning	2
Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	2
Anf. 2 BIRGITTA SELLÉN (c).....	3
Anf. 3 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	4
Anf. 4 BIRGITTA SELLÉN (c).....	5
Anf. 5 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	6
Anf. 6 BIRGITTA SELLÉN (c).....	6
5 § Svar på interpellation 2002/03:68 om moms på skidliftar.....	6
Anf. 7 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	6
Anf. 8 HÅKAN LARSSON (c).....	7
Anf. 9 KENNETH LANTZ (kd)	8
Anf. 10 LARS LINDÉN (kd)	8
Anf. 11 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	9
Anf. 12 HÅKAN LARSSON (c).....	10
Anf. 13 KENNETH LANTZ (kd)	10
Anf. 14 LARS LINDÉN (kd)	10
Anf. 15 HÅKAN LARSSON (c).....	11
6 § Svar på interpellation 2002/03:90 om skattskyldighet för stiftelser.....	11
Anf. 16 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	11
Anf. 17 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	11
Anf. 18 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	12
Anf. 19 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	12
Anf. 20 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	13
Anf. 21 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	14
7 § Svar på interpellation 2002/03:91 om rättssäkerheten och egendomsskatterna	14
Anf. 22 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	14
Anf. 23 PER LANDGREN (kd).....	15
Anf. 24 GUNNAR ANDRÉN (fp)	16
Anf. 25 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	16
Anf. 26 PER LANDGREN (kd).....	17
Anf. 27 GUNNAR ANDRÉN (fp)	18
Anf. 28 PER LANDGREN (kd).....	18
Anf. 29 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	19
8 § Svar på interpellation 2002/03:106 om etablering av förskolor.....	20
Anf. 30 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	20
Anf. 31 ANNA GRÖNLUND (fp).....	21
Anf. 32 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	22
Anf. 33 ANNA GRÖNLUND (fp).....	23

Anf. 34 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	24
Anf. 35 ANNA GRÖNLUND (fp).....	24
Anf. 36 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	25
9 § Hänvisning av ärenden till utskott	25
Ajournering.....	26
Återupptagna förhandlingar	26
10 § Frågestund	26
Anf. 37 FÖRSTE VICE TALMANNEN	26
<i>Ambassadörens hållning i politiska frågor .....</i>	<i>26</i>
Anf. 38 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	26
Anf. 39 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	26
Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	26
Anf. 41 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	27
<i>Allmänna förskolan .....</i>	<i>27</i>
Anf. 42 SOFIA LARSEN (c)	27
Anf. 43 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	27
Anf. 44 SOFIA LARSEN (c)	28
Anf. 45 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	28
<i>Narkotikaspridningen i Europa .....</i>	<i>28</i>
Anf. 46 ULF SJÖSTEN (m).....	28
Anf. 47 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	29
Anf. 48 ULF SJÖSTEN (m).....	29
Anf. 49 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	29
<i>Stora barngrupper i förskolan.....</i>	<i>29</i>
Anf. 50 LISELOTT HAGBERG (fp).....	29
Anf. 51 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	30
Anf. 52 LISELOTT HAGBERG (fp).....	30
Anf. 53 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	30
<i>Stabilitetspakten .....</i>	<i>31</i>
Anf. 54 AGNETA GILLE (s)	31
Anf. 55 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	31
Anf. 56 AGNETA GILLE (s)	31
Anf. 57 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	32
<i>Försvarets samarbete med den ryska maffian .....</i>	<i>32</i>
Anf. 58 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	32
Anf. 59 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	32
Anf. 60 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	33
Anf. 61 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	33
<i>Demokratirörelsen på Kuba.....</i>	<i>33</i>
Anf. 62 ERIK ULLENHAG (fp).....	33
Anf. 63 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	34
Anf. 64 ERIK ULLENHAG (fp).....	34
Anf. 65 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	34
<i>Förskolan .....</i>	<i>35</i>
Anf. 66 LENNART GUSTAVSSON (v).....	35
Anf. 67 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	35
Anf. 68 LENNART GUSTAVSSON (v).....	35
Anf. 69 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	36

<i>Sjukskrivningar</i>	36	Prot. 2002/03:45
Anf. 70 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	36	23 januari
Anf. 71 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	36	
Anf. 72 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	37	
Anf. 73 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	37	
<i>Flyktingsstatus</i>	37	
Anf. 74 MARTIN ANDREASSON (fp).....	37	
Anf. 75 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	37	
Anf. 76 MARTIN ANDREASSON (fp).....	38	
Anf. 77 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	38	
<i>EMU</i>	38	
Anf. 78 HILLEVI LARSSON (s).....	38	
Anf. 79 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	39	
Anf. 80 HILLEVI LARSSON (s).....	39	
Anf. 81 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	39	
<i>Utlokalisering av statliga myndigheter</i>	40	
Anf. 82 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	40	
Anf. 83 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	40	
Anf. 84 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	40	
Anf. 85 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	41	
<i>Försäkringskassans resurser</i>	41	
Anf. 86 MONA JÖNSSON (mp).....	41	
Anf. 87 Statsrådet HANS KARLSSON (s).....	41	
<i>Förskollärare</i>	42	
Anf. 88 ULF NILSSON (fp).....	42	
Anf. 89 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	42	
Anf. 90 ULF NILSSON (fp).....	42	
Anf. 91 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	42	
<i>Förbud mot barnaga inom EU</i>	43	
Anf. 92 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	43	
Anf. 93 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	43	
Anf. 94 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	43	
Anf. 95 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	44	
Anf. 96 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	44	
11 § Bordläggning	44	
12 § Anmälan om interpellation	44	
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	44	
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	45	
15 § Kammaren åtskildes kl. 15.00	47	

Prot. 2002/03:45
23 januari

Elanders Gotab, Stockholm 2003